

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**УСТАВНА ЖАЛБА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ –
УСТАВНОПРАВНИ ОКВИР И ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ
(мастер рад)**

Ментор:
Проф. др Маја Настић

Студенткиња:
Емилија Стојановић
Број индекса: МО15/25-О

Ниш, 2026.

Садржај:

УВОД.....	3
I УСТАВНА ЖАЛБА У ПРАВНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	6
1.1. Појам и историјски развој	6
1.2. Правна природа	9
1.3. Уставноправни и законски основ	12
1.4. Услови за изјављивање	12
1.5. Функција и значај уставне жалбе у систему заштите људских права	20
ПУЛОГА УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ПОСТУПКУ ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ	22
2.1. Положај и уставноправни статус Уставног суда у уставном систему	22
2.2. Надлежност Уставног суда у поступку по уставној жалби	24
2.3. Поступак по уставној жалби	25
2.4. Врсте одлука Уставног суда	27
2.5. Правно дејство и извршење одлука	30
III УТИЦАЈ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА НА УСТАВНИ СУД СРБИЈЕ	34
3.1. Однос Уставног суда Републике Србије и Европског суда за људска права	34
3.2. Усклађивање праксе са Европским судом за људска права	38
3.3. Уставна жалба као делотворан правни лек у смислу Европске конвенције о људским правима	39
3.4. Значај праксе Европског суда за унапређење заштите људских права у Републици Србији	43
IV КОМПАРАТИВНИ МОДЕЛИ УСТАВНЕ ЖАЛБЕ У ЕВРОПСКИМ ПРАВНИМ СИСТЕМИМА	46
4.1. Уставна жалба у Савезној Републици Немачкој (Verfassungsbeschwerde)	47
4.2. Уставна жалба у Краљевини Шпанији (Recurso de amparo)	49
4.3. Остали европски системи и разлике у обиму заштите	50
4.4. Компаративна анализа и могућност унапређења српског модела	51
V АНАЛИЗА ОДАБРАНИХ ОДЛУКА УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ	54
5.1. Анализа одлуке УЖ 3044/24 (право на суђење у разумном року)	55
5.2. Анализа одлуке Уж21857/23 (право на правично суђење)	58
5.3. Анализа одлуке Уж4499/25 (право на имовину)	61
5.4. Анализа одлуке Уж2838/22 (одбијање уставне жалбе)	64
5.5. Анализа решења Уж6729/19 (одбацивање уставне жалбе)	66
5.6. Општи закључци из анализиране судске праксе	69
ЗАКЉУЧАК	71
ЛИТЕРАТУРА	75
САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ	81
SUMMARY AND KEY WORDS	82
БИОГРАФИЈА АУТОРА	83

УВОД

Уставна жалба један од најзначајнијих механизма уставносудске заштите људских права и слобода у правном систему. Увођењем уставне жалбе у наш правни систем Уставом из 2006. године, грађанима је по први пут омогућено да се, након исцрпљивања свих других правних средстава, непосредно обрате Уставном суду ради заштите права која су им повређена појединачним актом или радњом државног органа.

Устав Републике Србије прописује да се уставна жалба може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајамчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.¹

Значај овог правног института не исцрпљује се у његовој формалној уставноправној функцији. Уставна жалба представља и показатељ степена развијености владавине права у једном друштву, јер омогућава грађанима да пред најодговорнијим уставним органом остваре заштиту својих основних права, а истовремено доприноси уједначавању судске праксе и приближавању домаћег правног система европским стандардима заштите људских права.

Предмет овог мастер рада јесте анализа уставне жалбе у Републици Србији, посматрана кроз призму њеног уставноправног оквира, места и улоге Уставног суда у поступку одлучивања по уставним жалбама, као и односа домаће праксе према стандардима које је развио Европски суд за људска права. Посебна пажња посвећена је анализи одабраних одлука Уставног суда, чиме се теоријски оквир допуњује увидом у стварно функционисање овог правног средства у пракси.

Значај изучавања уставне жалбе произлази пре свега из чињенице да се ради о правном средству које повезује два нивоа заштите људских права – унутрашњи, остварен пред Уставним судом, и међународни, остварен пред Европским судом за људска права. Управо делотворност уставне жалбе на националном нивоу представља

¹Устав Републике Србије, „Службени гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021, чл. 170.

предуслов за смањење броја представки које се подnose против Републике Србије пред Европским судом за људска права.²

Са друге стране, пракса показује да Уставни суд Републике Србије већ дужи низ година послује са изузетно великим бројем предмета по уставним жалбама, што отвара питања ефикасности, доследности и квалитета одлучивања.

Проблем великог броја уставних жалби, уз ограничене кадровске и организационе капацитете Уставног суда, представља једно од централних питања савремене уставносудске праксе у Србији и додатно оправдава потребу за детаљном анализом функционисања овог института.³

Основни циљ овог рада јесте свеобухватна анализа уставноправног оквира уставне жалбе у Републици Србији, са посебним освртом на улогу Уставног суда у поступку по уставној жалби, утицај праксе Европског суда за људска права на домаћу уставносудску праксу, као и на компаративноправни положај овог института у одабраним европским правним системима.

У раду се полази од следећих хипотеза:

- 1) Уставна жалба у Републици Србији представља делотворно правно средство у смислу члана 13. Европске конвенције о људским правима, али њена делотворност у пракси варира у зависности од врсте повреде на коју се односи;
- 2) Практика Уставног суда Републике Србије показује изражену тенденцију усклађивања са стандардима Европског суда за људска права, посебно у областима права на правично суђење, суђења у разумном року и заштите имовине;
- 3) Упоредноправна анализа немачког и шпанског модела уставне жалбе указује на постојање простора за унапређење српског модела, нарочито у погледу критеријума допуштености и организације рада Уставног суда.

У изради рада коришћене су нормативно-догматски метод, приликом анализе уставних и законских одредаба које уређују уставну жалбу; историјскоправни метод, ради сагледавања развоја овог института; упоредноправни метод, применом које су

²И. Пејић, „Уставносудска заштита основних права: уставна жалба у Србији“, *Правни живот*, тематски број „Право и слобода“, Београд, 2007, стр. 833–845.

³Ј. Пирић, „Уставне жалбе у Србији – проблем великог броја“, *Билтен Уставног суда за 2018. годину*, Београд, 2019, стр. 948.

анализирани модели уставне жалбе у Савезној Републици Немачкој и Краљевини Шпанији; и метода анализе судске праксе, применом које су обрађене одабране одлуке Уставног суда Републике Србије.⁴

Рад је, поред увода и закључка, подељен на пет основних поглавља. У првом поглављу анализира се уставна жалба у правном систему Републике Србије – њен појам, историјски развој, правна природа, уставноправни и законски основ, услови за изјављивање, као и функција и значај у систему заштите људских права.

Друго поглавље посвећено је улози Уставног суда Републике Србије у поступку по уставној жалби, укључујући његов положај и уставноправни статус, надлежност, ток поступка, врсте одлука и правно дејство и извршење тих одлука.

Треће поглавље анализира утицај праксе Европског суда за људска права на рад Уставног суда Србије, однос ова два органа, усклађивање праксе, као и питање делотворности уставне жалбе у смислу члана 13. Европске конвенције о људским правима.

Четврто поглавље обухвата упоредноправну анализу модела уставне жалбе у Савезној Републици Немачкој (*Verfassungsbeschwerde*) и Краљевини Шпанији (*recurso de amparo*), као и осврт на остале европске системе, са циљем сагледавања могућности за унапређење српског модела.

Пето поглавље садржи анализу пет одабраних одлука Уставног суда Републике Србије донетих по уставним жалбама, чиме се теоријска разматрања из претходних поглавља повезују са конкретном судском праксом.

У закључном делу рада сумирани су резултати спроведене анализе и дате су завршне оцене о делотворности уставне жалбе као механизма заштите људских права у Републици Србији, у светлу европских стандарда.

⁴W. Sadurski, *Rights Before Courts: A Study of Constitutional Courts in Post - Communist States of Central and Eastern Europe*, Dordrecht: Springer, 2005, стр. 65–85.

I УСТАВНА ЖАЛБА У ПРАВНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Уставна жалба представља специфичан правни институт који поред материјалноправне, има и изражену процесноправну димензију. Њено разумевање захтева анализу више аспеката – појмовног одређења, историјског развоја, правне природе, нормативног оквира, услова за изјављивање, као и функције коју остварује у систему заштите људских права. У овом поглављу наведени аспекти биће размотрени редом, чиме ће се створити теоријска основа за анализу улоге Уставног суда и праксе по уставним жалбама изложени у наредним поглављима рада.

1.1. Појам и историјски развој

Уставна жалба се у теорији уставног права одређује као посебно, супсидијарно правно средство којим појединац штити своја уставом гарантована права и слободе повређена појединачним актом или радњом државног органа, након што су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства.⁵

Као институт савременог уставног права, уставна жалба (нем. *Verfassungsbeschwerde*) свој корен има у немачком праву, где је уведена Основним законом из 1949. године и представља један од најразвијенијих и најефикаснијих модела уставносудске заштите индивидуалних права у Европи.⁶ Немачки модел је, због своје ефикасности и дуге традиције примене, послужио као узор већем броју европских држава приликом увођења сличних института, укључујући и Републику Србију.

У правном систему Србије, институт сличан уставној жалби постојао је у ограниченом облику и пре доношења важећег Устава, кроз тзв. заштиту слобода и права грађана пред Уставним судом по ранијим уставним решењима, међутим, тај механизам није имао карактеристике непосредног, субјективног правног средства какво данас познајемо.⁷

Развој уставне жалбе у нашем правном систему представља резултат дуготрајног процеса у оквиру кога су се мењали положај и надлежности уставних судова, као и обим заштите који су појединци могли да остварују пред њима. У том смислу су

⁵Д. Симовић, „Уставна жалба – теоријскоправни оквир“, *Анали Правног факултета у Београду*, Vol. 60, бр. 1, 2012, стр. 203–223.

⁶М. Singer, „The Constitutional Court of the German Federal Republic: Jurisdiction over Individual Complaints“, *International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 31, No. 2, 1982, стр. 331–356.

⁷В. Ђурић, *Уставна жалба*, Београд: Београдски центар за људска права, 2000, стр. 175–180.

нарочито значајна уставна решења из 1963., 1974., 1990. и 1992. године као и решења која су садржана у Уставној повељи државне заједнице Србије и Црне Горе из 2003. године.

Једну од најважнијих етапа у развоју уставног судства на простору бивше Југославије, представља доношење Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије из 1963. године. Увођење уставног судства је било значајно са становишта контроле уставности и законитости, али и могућности да Уставни суд непосредно интервенише у случајевима повреде одређених права појединаца.

Уставом Социјалистичке Републике Србије из 1963. године, Уставном суду Србије је поверена надлежност да непосредно одлучује о заштити права самоуправљања и других основних права и слобода утврђених Уставом, када су та права била повређена појединачним актом или радњом органа друштвено-политичких заједница, као и у другим случајевима одређеним законом, под условом да законом није била обезбеђена друга судска заштита.⁸ Наведено уставно решење има посебан значај, иако тадашњи Устав није користио термин „уставна жалба“ у значењу у коме се он данас употребљава, јер је суштина предвиђеног механизма веома слична: појединац је под одређеним условима, могао да захтева непосредну заштиту права гарантованог Уставом пред Уставним судом, због чега се у савременој правној литератури ово решење оправдано означава као претеча уставне жалбе.

Међутим, важно је нагласити да се овај институт не може у потпуности изједначити са данашњом уставном жалбом. Разлике између ова два института су постојале како у погледу права која су могла бити предмет заштите, тако и у погледу процесних претпоставки и положају Уставног суда. Круг права која су могла бити предмет заштите према Уставу из 1963. године је био везан за права самоуправљања и друга права и слободе утврђене тадашњим уставом, док данашња уставна жалба представља средство заштите људских и мањинских права и слобода зајемчених уставом. Устав из 1963. године је предвиђао заштиту од повреда учињених појединачним актом или радњом органа друштвено-политичких заједница, док је данашња уставна жалба прилагођена савременом систему државних органа и организација којима су поверена јавна овлашћења. Што се тиче процесне форме,

⁸Устав Социјалистичке Републике Србије, „Службени гласник СР Србије“, бр. 14/1963, чл. 229, ст. 2.

институт из 1963. године није носио назив уставна жалба, већ је поступак заштите био уређен као посебан поступак пред Уставним судом.⁹

До значајних промена у организацији југословенског уставног система долази са доношењем Устава СФРЈ из 1974. године. Уставни систем постаје сложенији, а улога и надлежности Уставног суда Србије се мењају у односу на решења из 1963. године.¹⁰ Са становишта развоја уставне жалбе је од значаја то што непосредна заштита индивидуалних права пред Уставним судом више није била задржана у облику у коме је постојала према претходном уставном решењу. Устав из 1974. године није предвидео уставну жалбу као посебно правно средство којим би појединац могао да оспорава појединачни акт или радњу јавне власти због повреде његовог уставом зајемченог права.¹¹ Овакво решење представља дисконтинуитет у односу на Устав из 1963. године. Ипак, изостанак непосредне уставносудске заштите индивидуалних права није значио потпуно одсуство правних механизма њихове заштите. Устав СФРЈ из 1974. године је предвиђао право на жалбу против првостепених појединачних аката, судску заштиту, као и судску контролу законитости коначних појединачних аката у управном спору. На тај начин је заштита индивидуалних права била првенствено поверена редовним судовима, док Уставни суд није имао овлашћење да по уставној жалби непосредно одлучује о повреди индивидуалног уставног права.

Устав Републике Србије из 1990. године је задржао Уставни суд Србије као посебан орган уставносудске контроле. Међутим, ни овај Устав није предвидео уставну жалбу као посебно правно средство за заштиту индивидуалних права.¹² Иако је каталог људских права био саставни део Устава, Уставни суд није имао надлежност да одлучује по уставној жалби појединца.

Међутим, развој догађаја на савезном нивоу је довео до поновног увођења овог облика заштите. Уставом Савезне Републике Југославије из 1992. године, уставна

⁹ Устав Социјалистичке Републике Србије чл. 229; С. Лилић, „Уставна жалба као правно средство заштите људских и мањинских права и слобода у Србији“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 2/2007, стр. 67–85; Устав Републике Србије, чл. 170.

¹⁰ М. Станковић, „Уставни суд Србије – првих пет деценија“, *НБП – Журнал за криминалистику и право*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, бр. 3/2013, стр. 107–122.

¹¹ Устав Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, „Службени лист СФРЈ“, бр. 9/1974; М. Радојевић, „Устав СФРЈ из 1974. године – између семантичког и номиналног устава (прилог теоријској класификацији)“, у: *Пола века Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије из 1974. – између митова и прошлости*, Београд: Институт за политичке студије, 2025, стр. 413–447.

¹² Устав Републике Србије, чл. 125.; М. Станковић, *op.cit.*, стр. 107–122.

жалба поново добија своје место у уставном систему.¹³ Савезном уставном суду, поверена је, између осталог, надлежност да одлучује о уставним жалбама због повреде, појединачним актом или радњом, слобода и права човека и грађанина утврђених Уставом СРЈ.¹⁴ Посебно је значајан члан 128. овог Устава којим је било предвиђено да Савезни Уставни суд одлучује о уставној жалби онда када није обезбеђена друга правна заштита.¹⁵ На тај начин се у уставни систем уводи принцип супсидијарности уставне жалбе.

Наредна етапа у развоју је наступила стварањем Државне заједнице Србије и Црне Горе 2003. године у којој је могућност изјављивања уставне жалбе постојала у ограниченој мери.¹⁶ Примена института уставне жалбе је била ограничена како на права гарантована повељом, тако и у погледу повреда које су потицале од институција државне заједнице, уз услов супсидијарности, због чега се овај облик може сматрати ограниченом претечом савремене уставне жалбе.¹⁷

Тек доношењем Устава Републике Србије из 2006. године уставна жалба је уведена као самостално, непосредно правно средство доступно сваком лицу које сматра да му је повређено уставом гарантовано право, чиме је домаћи правни систем у значајној мери усклађен са савременим европским моделима уставносудске заштите.

1.2.Правна природа

Питање правне природе уставне жалбе представља једно од сложенијих и теоријски спорних питања у уставноправној теорији. Преовлађујуће схватање полази од тога да уставна жалба није редовно нити ванредно правно средство у смислу процесног права, већ посебан, *suī generis* институт уставносудске заштите, чија је сврха искључиво заштита уставом гарантованих права, а не поновно одлучивање о правима и обавезама странака.¹⁸

У прилог оваквом схватању говори и супсидијарни карактер уставне жалбе – она се може изјавити тек након исцрпљивања свих других правних средстава, што је разликује од редовних правних лекова који се улажу у оквиру истог поступка ради

¹³М. Настић, *Уставна заштита људских права*, Ниш: Правни факултет, 2021, стр. 125.

¹⁴Устав Савезне Републике Југославије, „Службени лист СРЈ“, бр. 1/1992, чл. 124, тач. 6.

¹⁵Устав Савезне Републике Југославије, чл. 128.

¹⁶М. Настић, *op.cit.*, стр. 125.

¹⁷Уставна повеља Државне заједнице Србије и Црне Горе, „Службени лист СЦГ“, бр. 1/2003, чл. 46.

¹⁸Љ. Славнић, „Неки аспекти уставне жалбе и улога Уставног суда“, *Правни живот*, бр. 14/2009.

његовог наставка или преиспитивања.¹⁹ Овако постављени захтев има своје рационално оправдање. Уколико постоји делотворно правно средство пред редовним судом којим се може отклонити повреда права, примарну одговорност имају редовни судови и други надлежни органи.

Међутим, захтев претходног исцрпљивања правних средстава није апсолутан. Уставна жалба представља посебан механизам заштите права на суђење у разумном року, чија је сврха да омогући делотворну заштиту лица када поступак неоправдано дуго траје. Посебан изузетак од правила о претходном исцрпљивању правних средстава предвиђен је за стечајне и извршне поступке који се воде ради намирења признатих или утврђених потраживања, у којима је стечајни односно извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом. У тим случајевима се уставна жалба може изјавити и ако нису исцрпљена правна средства ако је подносиоцу уставне жалбе повређено право на суђење у разумном року у стечајним и извршним поступцима који се бode ради намирења признатих или утврђених потраживања, у којима је стечајни односно извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом.²⁰

Овакав изузетак је значајан и са становишта делотворности заштите права. Уколико би се и у случајевима прекомерног трајања стечајног или извршног поступка захтевало претходно исцрпљивање свих расположивих правних средстава пре обраћања Уставном суду, сама дужина трајања поступка би могла да доведе до тога да правна заштита буде неадекватна, односно да изгуби своју практичну делотворност. Законодавац је овим изузетком омогућио непосредније активирање уставносудске заштите. Истовремено, ово законско решење показује да супсидијарност није сама себи циљ. Њена функција је да обезбеди рационалну поделу послова између уставног суда и редовних судова.

Уставна жалба представља *sui generis* правно средство, јер се не може подвести ни под редовне, ни под ванредне правне лекове класичног процесног права. Према томе, сам назив „уставна жалба“ не треба да доведе до закључка да је реч о жалби као редовном правном леку, јер назив института не одређује његову правну природу. За

¹⁹ И. Пејић, „Уставносудска заштита основних права: уставна жалба у Србији“, *Правни живот*, тематски број „Право и слобода“, Београд, 2007, стр. 836.

²⁰ М. Настић, „Делотворност уставне жалбе због повреде права на суђење у разумном року у поступцима извршења судских одлука против друштвених и државних предузећа“, *Билтен Коморе извршитеља* бр.11, 2025, стр. 44 – 45.

одређивање правне природе су неопходни његов предмет, функција, орган који о њему одлучује и правно дејство одлуке. У свим наведеним елементима, уставна жалба показује значајне специфичности у односу на класичне правне лекове. Редовни правни лекови представљају инструмент контроле судске одлуке у оквиру истог судског поступка. Жалба, на пример, омогућава да одлуку првостепеног суда преиспита непосредно виши суд.²¹ На тај начин се успоставља инстанциона структура унутар редовног судства. Са друге стране, ванредни правни лекови, омогућавају под законом прописаним условима, преиспитивање правоснажних судских одлука, при чему је њихова употреба ограничена на законом одређене случајеве и разлоге. Тако се, на пример, ревизија може изјавити против правоснажне пресуде донете у другом степену, под условима прописаним Законом о парничном поступку.²² И код редовних и код ванредних правних лекова, основни елемент контроле остаје законитост и правилност судске одлуке у смислу процесног права.

Код уставне жалбе је ситуација другачија, обзиром да Уставни суд није виши суд у односу на редовне судове. Он не представља последњи степен у инстанционој структури редовног судства, већ посебан орган уставносудске власти.

Због тога се у теорији истиче да Уставни суд, одлучујући по уставној жалби, не иступа као „четврта инстанца“ редовног судства, већ искључиво испитује да ли је у поступку пред редовним судовима или другим државним органима дошло до повреде уставом загарантованих права, независно од тога да ли је одлука тих органа била правилна са становишта примене закона.²³

Отуда се уставна жалба не може посматрати као „жалба против пресуде“ у истом смислу у коме се жалбом побија првостепена судска одлука. Иако пресуда редовног суда може бити предмет уставне жалбе, она се не испитује само што је евентуално незаконита, већ зато што се тврдњом о њеној незаконитости истовремено указује на могућу конкретну повреду уставом зајемченог права.

Уставна жалба, такође има уставноправни карактер, јер је непосредно заснована на Уставу и служи заштити права и слобода гарантованих Уставом и индивидуални

²¹Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020, 10/2023 – др. закон и 92/2023), чл. 367.

²²Закон о парничном поступку, чл. 403.

²³Д. Стојановић, „Уставно судство и заштита права и слобода човека и грађанина“, *Правни живот*, бр. 12/1995, стр. 185–199.

карактер, обзиром на то да је усмерена ка заштити конкретног лица чије је право угрожено или повређено.

Сагледано у целини, правна природа уставне жалбе је сложена и вишедимензионална.

1.3.Уставноправни и законски основ

Основ за подношење уставне жалбе садржан је у Уставу Републике Србије, који прописује да се уставна жалба може изјавити против појединачних аката или радњи државних органа или организација којима су поверена јавна овлашћења, а којима се повређују или ускраћују људска или мањинска права и слободе зајамчене Уставом, ако су исцрпљена или нису предвиђена друга правна средства за њихову заштиту.²⁴

Ближе одредбе о поступку по уставној жалби садржане су у Закону о Уставном суду, који уређује услове допуштености, рокове, овлашћена лица, ток поступка, врсте одлука, као и правно дејство и извршење одлука донетих по уставним жалбама.²⁵

Поред закона, поједина процесна питања ближе су разрађена и Пословником о раду Уставног суда који уређује унутрашњу организацију рада суда и техничка питања везана за пријем, распоређивање и одлучивање о уставним жалбама.²⁶

Значајан међународноправни оквир уставне жалбе представља и члан 13. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, који државама чланицама намеће обавезу да обезбеде делотворно правно средство пред домаћим органом сваком лицу чија су права и слободе, зајамчени Конвенцијом, повређени.²⁷

Управо у контексту овог члана посматра се питање делотворности уставне жалбе као правног средства, о чему ће бити више речи у четвртом поглављу рада.

1.4.Услови за изјављивање

Да би уставна жалба била допуштена и да би о њој Уставни суд могао мериторно да одлучује, потребно је да буду испуњени одређени процесни услови, које

²⁴Устав Републике Србије, чл. 170.

²⁵Закон о Уставном суду, „Службени гласник РС“, бр. 109/2007, 99/2011, 18/2013 – одлука УС, 40/2015 – др. закон, 103/2015, 10/2023, 92/2023, 47/2026 и 63/2026, чл. 82–89 и 104.

²⁶Пословник о раду Уставног суда, „Службени гласник РС“, бр. 103/2013, чл. 1, 40, 76–78.

²⁷Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Рим, 4. новембар 1950, „Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, бр. 9/2003, чл. 13.

законодавац прописује на прилично рестриктиван начин, управо због супсидијарне и изузетне природе овог правног средства.

Основни услови допуштености уставне жалбе односе се на: постојање активне легитимације подносиоца, односно чињенице да је управо њему повређено уставом гарантовано право; исцрпљеност или непостојање других правних средстава; поштовање законом прописаног рока за подношење уставне жалбе, који износи тридесет дана од дана достављања појединачног акта, односно од дана сазнања за радњу којом је повреда учињена; као и уредност поднеска у формалном смислу.²⁸

Што се тиче постојања активне легитимације подносиоца, основно правило је прописано Законом о Уставном суду према коме уставну жалбу може изјавити свако лице које сматра да му је појединачним актом или радњом државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом.²⁹ Идентична концепција произилази и из Устава, у коме је уставна жалба установљена као средство заштите људских и мањинских права и слобода зајемчених Уставом.³⁰ Закон употребљава веома широку формулацију „свако лице“, чиме се круг потенцијалних подносилаца не ограничава само на држављане Републике Србије нити само на физичка лица. Међутим, ширина ове формулације не значи истовремено да сваки субјект има активну легитимацију у сваком случају. Неопходно је и да постоји материјална повезаност између подносиоца, оспореног акта или радње и права чија се заштита захтева. Уставни суд је у својој пракси потврдио да недостатак такве везе доводи до непостојања активне легитимације за вођење поступка по уставној жалби.³¹

Најчешћи подносиоци уставне жалбе у пракси јесу физичка лица. Физичко лице може бити подносилац уставне жалбе када је непосредно адресат појединачног акта, али и када се акт или радња непосредно односе на његов правни положај. Тако је, на пример, у предмету Уж-1918/2009, Уставни суд оценио да су физичка лица која су била

²⁸Закон о Уставном суду, чл. 82–85.

²⁹Закон о Уставном суду, чл. 83. ст. 1.

³⁰Устав Републике Србије, чл. 170.

³¹Закон о Уставном суду, чл. 83. ст. 1. и чл. 85. ст. 1; Уставни суд Републике Србије, решење Уж-36/2008 од 3. јуна 2010. године, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=2240>, приступљено: 10.08.2026.

сазивачи јавног скупа, активно легитимисана, јер се оспорено решење непосредно односило на остваривање њихове слободе окупљања.³²

Из овога произилази да није одлучујуће само његово процесно својство како би био активно легитимисан, већ је одлучујуће да постоји повреда или ускраћивање његовог уставом гарантованог права. Физичка лица могу подносити уставне жалбе и када се оспоравају судске одлуке донете у грађанским, кривичним, управним, радним и другим поступцима, при чему подносилац мора показати да је конкретном одлуком или поступањем суда повређено његово Уставом гарантовано право. Само незадовољство исходом поступка није довољно за постојање активне легитимације нити за основаност уставне жалбе.³³

Посебно питање представља могућност да уставну жалбу поднесе правно лице. Пракса Уставног суда потврђује да правна лица могу бити активно легитимисана за подношење уставне жалбе када се оспорени акт или радња односе на њихова Уставом зајемчена права.³⁴

Међутим, специфичност положаја правних лица произилази из природе самих уставних права обзиром на то да сва људска права по својој природи не припадају правним лицима. На пример, права која су нераскидиво повезана са физичким интегритетом, породичним животом или личним статусом човека, по самој природи ствари не могу припадати правном лицу на исти начин као физичком лицу, док са друге стране, права која се односе на имовину, правичан поступак, приступ суду, правну сигурност као и друга права могу бити предмет заштите када је реч о правним лицима.

Из тог разлога је за утврђивање активне легитимације правног лица неопходно испитати, да ли конкретно право може припадати правном лицу по својој природи и да ли је оспореним актом или радњом управо том правном лицу то право повређено или угрожено.

Иако је активна легитимација везана за лице чије је право повређено, закон допушта да уставну жалбу у име тог лица изјави друго лице на основу писменог

³²Уставни суд Републике Србије, одлука Уж-1918/2009 од 22. децембра 2011. године, „Службени гласник РС“, бр. 8/2012.

³³Закон о Уставном суду, чл. 83. ст. 1. и чл. 85. ст. 1; Уставни суд, Одлука Уж-5238/2011 од 13. новембра 2014. године, „Службени гласник РС“, бр. 1/2015.

³⁴Закон о Уставном суду, чл. 83. ст. 1; Уставни суд, Одлука Уж-3201/2015 од 4. априла 2019. године, „Службени гласник РС“, бр. 38/2019.

овлашћења.³⁵ Ова одредба је значајна јер показује разлику између активне легитимације и овлашћења за заступање. Активну легитимацију има лице чије је право повређено, док друго лице које подноси уставну жабу за рачун тог лица на основу писменог овлашћења не постаје тиме носилац повређеног права, већ само врши процесну радњу у име и за рачун лица које има активну легитимацију. Захтев за специјалним овлашћењем је оправдан, будући да се подношењем уставне жалбе покреће поступак пред Уставним судом услед чега је неопходна јасна воља носиоца права да се тај поступак покрене.

Уколико Уставни суд утврди да подносилац уставне жалбе није лице које је активно легитимисано, уставна жалба ће бити одбачена из процесних разлога. Приликом испитивања активне легитимације, уставни суд мора да утврди: ко је подносилац уставне жалбе, да ли је подносилац лице чије је право повређено или угрожено, које је конкретно уставом зајемчено право повређено, да ли то право припада подносиоцу, да ли се оспорени акт или радња непосредно односе на његов правни положај и да ли постоји узрочна веза између оспореног акта или радње и тврдње о повреди права.

Посебно је значајно и питање да ли уставна жалба омогућава подношење захтева у општем интересу, а одговор је негативан. Уставна жалба није *actio popularis*, односно средство којим би свако лице могло захтевати контролу поступања државног органа само зато што сматра да је такво поступање противуставно.³⁶

Питање активне легитимације је Уставни суд посебно разматрао у својим ставовима у поступку испитивања и одлучивања по уставној жалби, усвојеним 30. октобра 2008. и 2. априла 2009. године, СУ број I-8/11/09. У оквиру питања која се односе на претходно испитивање уставне жалбе, Уставни суд је посебно издвојио активну легитимацију као једну од процесних претпоставки за поступање по уставној жалби.³⁷

³⁵Закон о Уставном суду, чл. 83. ст. 2.

³⁶ Уставни суд Републике Србије, „Поступак по уставној жалби“, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/o-sudu/pojedini-postupci-pred-sudom/postupak-po-ustavnoj-zalbi>, приступљено: 31. 08. 2026; Закон о Уставном суду, чл. 83. ст. 1.

³⁷ Уставни суд, „Ставови Уставног суда у поступку испитивања и одлучивања по уставној жалби“ (интегрални текст), усвојени на редовним седницама 30. октобра 2008. и 2. априла 2009. године, Су број I-8/11/09, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/sudska-praksa/stavovi-suda>, приступљено: 15.08.2026.

Што се тиче исцрпљености и непостојања других правних средстава, одговор можемо пронаћи у Ставовима Уставног суда у поступку испитивања и одлучивања по уставној жалби.

У управном поступку се сматра да је исцрпљено последње правно средство пре изјављивања уставне жалбе, доношењем одлуке по тужби. Уколико је дозвољена жалба против одлуке у управном спору или захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке, доношењем одлуке по овим правним средствима се сматра да је исцрпљено последње правно средство. Уколико је искључена могућност управног спора, доношењем одлуке по жалби против појединачног акта донетог у управном поступку, сматра се да је исцрпљено последње правно средство пре подношења уставне жалбе.³⁸

У прекршајном поступку се сматра, да је исцрпљено последње правно средство пре подношења уставне жалбе, доношењем одлуке по жалби на првостепену одлуку односно одлуке по захтеву за ванредно преиспитивање правоснажног решења о прекршају. У кривичном поступку се сматра да је исцрпљено последње правно средство пре подношења уставне жалбе доношењем одлуке по жалби на првостепену одлуку, док је у парничном и ванпарничном поступку услов доношење пресуде по ревизији. У извршном поступку се сматра да је исцрпљено последње правно средство, доношењем одлуке по жалби односно приговору.³⁹

Рок за изјављивање уставне жалбе представља посебну процесну претпоставку. Уставна жалба се може изјавити у року од 30 дана од дана достављања појединачног акта односно од дана предузимања радње којом се повређује или ускраћује људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом.⁴⁰ Из ове одредбе произилази да је законодавац прописао јединствени рок од 30 дана, али да се почетак његовог рачунања разликује зависно од тога да ли је предмет уставне жалбе појединачни акт или радња.

У случају када се уставном жалбом оспорава појединачни акт, рок од 30 дана почиње да тече од дана достављања појединачног акта против кога су исцрпљена сва правна средства подносиоцу. У случају када се уставном жалбом оспорава радња, рок

³⁸ М. Настић, *Уставна заштита људских права*, Ниш: Правни факултет, 2021, стр. 126.

³⁹ Уставни суд, „Ставови Уставног суда у поступку испитивања и одлучивања по уставној жалби“, *op.cit.*

⁴⁰ Закон о Уставном суду, чл. 84. ст. 1.

почиње да тече од дана предузимања радње којом је повређено или ускраћено право или слобода гарантована Уставом.⁴¹

Рок од 30 дана за подношење уставне жалбе има преклузивни карактер. То значи да његовим истеком, по правилу, престаје могућност подношења уставне жалбе, осим ако су испуњени законом прописани услови за повраћај у пређашње стање. Наиме, лицу које из оправданих разлога пропусти рок за подношење уставне жалбе, закон дозвољава могућност повраћаја у пређашње стање, ако то лице у року од 15 дана од дана престанка разлога који је изазвао пропуштање, поднесе предлог за повраћај у пређашње стање и истовремено уставну жалбу.⁴²

У случају када се уставном жалбом оспорава појединачни акт, рок од 30 дана почиње да тече од дана достављања појединачног акта против ког су исцрпљена сва правна средства подносиоцу. У случају када се уставном жалбом оспорава радња, рок почиње да тече од дана предузимања радње којом је повређено или ускраћено право или слобода гарантовано Уставом.⁴³

Повраћај у пређашње стање није општа могућност за исправљање неблаговремености, већ изузетак од правила о преклузивности рока и може се применити само када постоје оправдани разлози који су подносиоца спречили да благовремено поднесе уставну жалбу.

Поред субјективног рока од 15 дана од дана престанка разлога који је изазвао пропуштање, постоји и објективни рок од 3 месеца.⁴⁴ Протеком рока од 3 месеца, губи се могућност повраћаја у пређашње стање. Овакво решење омогућава јачање правне сигурности, јер уколико би повраћај у пређашње стање био могућ без крајњег временског ограничења, постојала би могућност да се рок од 30 дана претвори у рок чије трајање зависи од субјективне процене подносиоца.

Закон не даје затворену листу разлога који се сматрају оправданим за пропуштање рока, због чега се оцена оправданости врши у односу на конкретне околности сваког појединачног случаја.

⁴¹Закон о Уставном суду, чл. 84. ст. 1; Уставни суд, Одлука Уж-10205/2018 од 17. јуна 2021. године, „Службени гласник РС“, бр. 96/2021.

⁴²Закон о Уставном суду, чл. 84. ст. 2.

⁴³Д. Стојановић, *Уставно судство – Уставни суд Републике Србије*, Ниш, 2017, стр. 142.

⁴⁴Закон о Уставном суду, чл. 84. ст. 2.

Важно процесно питање представља могућност допуне и преиначења уставне жалбе. Допуном се могу обухватити: накнадно оспоравање акта или радње, истицање повреде другог Уставом зајемченог права, као и изношење нових чињеничних и правних навода којима се потпуније образлаже већ истакнута тврдња о повреди или ускраћивању права, а подносилац може да достави и додатне доказе који су од значаја за одлучивање Уставног суда. Захтеви који су истакнути након подношења уставне жалбе се сматрају благовременим уколико су поднети у року од 30 дана од достављања појединачног акта. Након истека тог рока, могућност измене садржаја уставне жалбе је ограничена њеном процесном природом и захтевом за поштовањем процесне дисциплине. Уколико подносилац сам отклони недостатке уредности уставне жалбе пре него што га Уставни суд позове да то учини, таква допуна се може узети у разматрање до одлучивања суда. Са друге стране, допуна којом се само додатно образлажу већ постављени наводи и износе нови чињенични или правни аргументи у прилог већ истакнутом захтеву, може се подносити и у току поступка, све до одлучивања Уставног суда. Уставни суд је везан захтевом постављеним у жалби и не може одлучивати ван његових граница. Измена већ постављеног захтева, као и постављање потпуно новог уз постојећи, у начелу нису допуштени.⁴⁵

Посебно значајан услов односи се на предмет уставне жалбе – она се може изјавити искључиво против појединачних аката или радњи којима је повређено или ускраћено људско или мањинско право и слобода зајемчена Уставом. Под појединачним актима се подразумевају одлуке и други појединачни акти државних органа, органа аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе као и других носилаца јавних овлашћења, док се под радњама подразумевају конкретна чињења или пропуштања којима је дошло до повреде права гарантованог Уставом. С друге стране, уставна жалба није правно средство путем којег се може захтевати апстрактна оцена уставности и законитости општих аката, јер је то предмет поступка за оцену уставности и законитости прописа, који се пред Уставним судом покреће по потпуно другачијим правилима.⁴⁶

Поред напред наведених претпоставки, за изјављивање уставне жалбе морају бити испуњене и одређене персоналне претпоставке односно претпоставке које се односе на личност подносиоца. Ове претпоставке се односе на способност и овлашћење

⁴⁵Д. Стојановић, *op. cit.*, стр. 144–145.

⁴⁶Устав Републике Србије, чл. 167. и 170.

лица да покрене поступак пред Уставним судом и могу се поделити на жалбену способност, процесну способност и жалбену легитимацију.⁴⁷

Жалбена способност представља способност лица да буде носилац права на изјављивање уставне жалбе и учествује у поступку пред Уставним судом.⁴⁸

Процесна способност представља способност лица да самостално предузима процесне радње у поступку пред Уставним судом. Она се у основи поклапа са процесном способношћу у другим правним поступцима. Физичка лица је, по правилу, стичу стицањем пословне способности, док лица која је немају у поступку, заступају њихови законски заступници или стараоци.⁴⁹

Жалбена легитимација постоји када између подносиоца, предмета уставне жалбе и права чија се заштита захтева постоји правно релевантна веза. Подносилац при томе мора тврдити да је конкретним актом или радњом повређено његово Уставом гарантовано право. Правни интерес подносиоца мора бити конкретан и стваран, а повреда права непосредна, садашња и лична. У том смислу, недовољна тежина наводне повреде може представљати разлог за неприхватљивост уставне жалбе.⁵⁰

Права која се штите у поступку по уставној жалби су сва људска или мањинска права и слободе, индивидуална и колективна, која су зајемчена Уставом, дакле, не само она права која су посебно утврђена у поглављу „Људска и мањинска права и слободе“, већ и она права и слободе зајемчена другим одредбама Устава.⁵¹ У та права између осталих спадају, право на живот, право на неповредивост физичког и психичког интегритета, право на правично суђење, право на суђење у разумном року, економска и социјална права итд. При томе, чињеница да се одређено право не налази у оквиру посебног дела Устава посвећеног људским и мањинским правима и слободама сама по себи није препрека за његову заштиту у поступку по уставној жалби. Уставна жалба обухвата и она права и слободе које су зајемчене другим одредбама Устава, под условом да из конкретне уставне норме произилази субјективно право или слобода

⁴⁷Д. Стојановић, *op. cit.*, стр. 138.

⁴⁸*Ibid.*, стр. 138-139.

⁴⁹*Ibid.*, стр. 139-140.

⁵⁰*Ibid.*, стр. 141-142.

⁵¹Уставни суд Републике Србије, „Поступак по уставној жалби“, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/o-sudu/pojedini-postupci-pred-sudom/postupak-po-ustavnoj-zalbi>, приступљено 15. 8. 2026.

појединца. Због тога је за одређивање домаћа уставне жалбе од значаја материјална природа конкретне уставне гаранције, а не само његово систематско место у Уставу.⁵²

Посебан значај имају и права која су поред уставних одредаба, зајемчена потврђеним међународним уговорима. Иако се уставна жалба везује за права и слободе зајемчене Уставом, уставноправни систем Републике Србије се не може посматрати изоловано од међународних стандарда заштите људских права. Имајући у виду да се потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права непосредно примењују и да су међународни уговори део јединственог правног поретка Републике Србије, њихов садржај има значај и приликом тумачења и заштите Уставом зајемчених права.⁵³

Широко постављен круг заштићених права ипак не значи да се уставном жалбом може тражити заштита сваке уставне норме. Предмет уставне жалбе може бити само повреда конкретног, субјективног права или слободе подносиоца. Због тога се одредбе Устава које имају искључиво програмски, директивни или начелни карактер не могу самостално штитити у поступку по уставној жалби, већ њихова заштита може бити предмет других облика уставно судске контроле, пре свега нормативне контроле.⁵⁴

Уколико наведени услови нису испуњени, Уставни суд доноси закључак или решење о одбацивању уставне жалбе, не упуштајући се у мериторно одлучивање о постојању повреде уставних права. Овакав приступ, иако на први поглед делује рестриктиван према подносиоцима представља неопходан механизам за очување сврхе уставне жалбе као изузетног, а не редовног правног средства.

1.5. Функција и значај уставне жалбе у систему заштите људских права

Функција уставне жалбе не исцрпљује се искључиво у пружању индивидуалне правне заштите подносиоцу чије је право повређено. Поред субјективне функције, уставна жалба остварује и објективну, институционалну функцију, која се огледа у доприносу развоју уставноправних стандарда, уједначавању судске праксе и јачању владавине права у целини.

Кроз одлучивање по уставним жалбама, Уставни суд обликује стандарде тумачења уставних гаранција људских права, који потом делују и на рад редовних

⁵²Д. Стојановић, *op. cit.*, стр. 129–130.

⁵³*Ibid.*, стр. 130.

⁵⁴*Ibid.*, стр. 129-131.

судова и других државних органа, усмеравајући њихово поступање ка поштовању уставности у свакодневној примени права.⁵⁵

Са друге стране, пракса показује да велики обим предмета по уставним жалбама пред Уставним судом Републике Србије представља озбиљан изазов за остваривање ове функције, јер оптерећеност суда великим бројем предмета неминовно утиче на дужину трајања поступка и квалитет образложења појединачних одлука.⁵⁶

Због тога се у теорији указује на потребу даљег унапређења овог института, како кроз законодавне интервенције тако и кроз организационе промене у раду Уставног суда, а посебно кроз развијање критеријума за селекцију предмета од начелног значаја.⁵⁷

Питања унапређења српског модела уставне жалбе биће детаљније размотрена у наредним поглављима рада, посебно у оквиру упоредноправне анализе.

На основу изложеног, може се закључити да уставна жалба у Републици Србији представља сложен и вишедимензионалан институт, чија правилна примена претпоставља равнотежу између ефикасне заштите индивидуалних права и очувања уставноправног поретка у целини. У наредном поглављу биће анализирана улога и надлежност Уставног суда у поступку по уставној жалби, чиме ће се продубити разумевање институционалног оквира у коме се овај институт остварује.

⁵⁵М. Настић, „Одлучивање Уставног суда Србије у поступку по уставној жалби“, *Правни живот*, бр. 12/2018, Vol. LXVII, стр. 521–537.

⁵⁶Ј. Ћирић, „Уставне жалбе у Србији – проблем великог броја“, *Билтен Уставног суда за 2018. годину, Београд, 2019*, стр. 952.

⁵⁷Б. Ненадић, „Уставни суд Србије као ’жалбени суд’“, *Правна ријеч*, бр. 10/2007, Бања Лука, 2007, стр. 178.

ПУЛОГА УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ПОСТУПКУ ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ

Ефикасност уставне жалбе као правног средства у великој мери зависи од институционалног оквира у коме се о њој одлучује. Управо из тог разлога, разумевање положаја, надлежности и начина поступања Уставног суда Републике Србије представља неопходан предуслов за целовиту анализу овог правног института. У овом поглављу биће размотрени уставноправни статус Уставног суда, његова надлежност у поступку по уставној жалби, ток самог поступка, врсте одлука које суд доноси, као и правно дејство и извршење тих одлука.

2.1. Положај и уставноправни статус Уставног суда у уставном систему

Уставни суд Републике Србије дефинисан је као самосталан и независан државни орган који штити уставност и законитост, као и људска и мањинска права и слободе.⁵⁸ Оваквим уставним одређењем, уставни суд је изузет из традиционалне поделе власти на законодавну, извршну и судску, чиме му је поверен посебан, *sui generis* положај у систему државне власти и улога гаранта уставности правног поретка.

Самосталност и независност Уставног суда огледају се, пре свега, у уставом утврђеном начину избора и разрешења судија, забрани упућивања обавезујућих упутстава о начину одлучивања, као и у финансијској и организационој аутономији суда у обављању његове функције.⁵⁹

Уставни суд чини петнаест судија, од којих пет бира Народна скупштина између десет кандидата које предложи председник Републике, пет именује председник Републике између десет кандидата које предложи Народна скупштина, док пет судија именује општа седница Врховног суда између десет кандидата које на заједничкој седници предложи Високи савет судства и Високи савет тужилаштва.⁶⁰ Оваквим начином конституисања Уставног суда обезбеђује се учешће различитих носилаца јавне власти у избору и именовању његових судија, што доприноси институционалној равнотежи и легитимитету суда.

⁵⁸Устав Републике Србије, чл. 166–167.

⁵⁹Р. Марковић, „Уставно право“, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду – Центар за издаваштво и информисање, 2014, стр. 563.

⁶⁰Устав Републике Србије, чл. 172.

Оваква мешовита структура избора судија представља израз настојања уставотворца да Уставни суд, иако формално стоји изван класичне поделе власти, ужива легитимитет пред свим гранама власти и грађанима, што је од посебног значаја управо у поступку по уставним жалбама, где суд одлучује о повредама права учињеним од стране било ког државног органа, укључујући и редовне судове.

Уставноправни статус Уставног суда представља резултат његове двоструке улоге: са једне стране, он је институционални гарант супрематије Устава и уставности правног поретка, а са друге стране, он је механизам заштите људских и мањинских права.

Самосталност и независност Уставног суда су основне институционалне гаранције за вршење његове уставне функције. Као самосталан и независан државни орган, Уставни суд врши контролу уставности закона и других општих аката, одлучује о сагласности општих аката са законом, решава сукобе надлежности и одлучује о уставним жалбама ради заштите људских и мањинских права и слобода.⁶¹

Самосталност Уставног суда се огледа и у томе што већином гласова свих судија, самостално одређује своју организацију, начин рада и поступања доношењем Пословника.⁶² Истовремено, закон о Уставном суду предвиђа да се средства за рад и функционисање Уставног суда обезбеђују из буџета Републике Србије на предлог Уставног суда, као и да суд самостално располаже тим средствима. Влада, при томе, не може да обустави, одложи или ограничи извршење буџета Уставног суда без сагласности председника Уставног суда.⁶³

Један од најважнијих елемената уставноправног статуса Уставног суда се огледа у правном дејству његових одлука. Устав изричито прописује да су одлуке Уставног суда коначне, извршне и општеобавезујуће.⁶⁴

Коначност подразумева да се против одлуке Уставног суда не може изјавити редовни правни лек пред другим државним органом. Уставни суд је највиши орган уставне контроле и његове одлуке не подлежу преиспитивању од стране редовних

⁶¹Устав Републике Србије, чл. 166–170.

⁶²Закон о Уставном суду, чл. 10.

⁶³Закон о Уставном суду, чл. 28.

⁶⁴Устав Републике Србије, чл. 166. ст. 2.

судова или других органа.⁶⁵ Извршност одлука подразумева да одлуке Уставног суда производе правне последице које се морају спровести.⁶⁶ Општа обавезност одлука подразумева да одлуке Уставног суда нису обавезујуће само за учеснике конкретног поступка, већ производе правно дејство према свим субјектима на које се односе.⁶⁷

Уставноправни статус Уставног суда се не исцрпљује у његовој организационој самосталности, већ обухвата и његову функционалну независност. Функционална независност подразумева да суд у вршењу своје надлежности није везан упутствима других органа власти о томе како ће решити одређени уставноправни спор. Његова обавеза је да одлучује на основу Устава, закона и других релевантних извора права у границама своје уставне надлежности.⁶⁸

Из свега се може извести закључак да уставноправни статус Уставног суда почива на четири међусобно повезана елемента: институционалној самосталности, функционалној независности, посебном начину конституисања и снажном правном дејству његових одлука.

2.2. Надлежност Уставног суда у поступку по уставној жалби

Надлежност Уставног суда за одлучивање по уставним жалбама изричито је установљена Уставом, који прописује да суд одлучује о уставним жалбама због повреде или ускраћивања људских или мањинских права и слобода зајамчених Уставом, учињене појединачним актом или радњом државног органа или организације којој је поверено јавно овлашћење, а након исцрпљивања или у одсуству других правних средстава.⁶⁹

Ова надлежност је, по свом обиму, шира од класичне надлежности за апстрактну оцену уставности прописа, јер захтева да Уставни суд улази у оцену конкретног, појединачног акта или радње, водећи рачуна о свим околностима случаја у којем је до

⁶⁵Устав Републике Србије, чл. 166. ст. 2; Закон о Уставном суду, чл. 7; Уставни суд Републике Србије, „Поступак по уставној жалби – Правна природа и правно дејство одлуке Уставног суда“, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/o-sudu/postupak-pred-sudom/opsta-pravila-o-postupku-pred-ustavnim-sudom>, приступљено: 15. 08. 2026. године.

⁶⁶Устав Републике Србије, чл. 7. и 104.

⁶⁷Устав Републике Србије, чл. 166. ст. 2; Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-316/2019 од 22. децембра 2022. године, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=19491>, приступљено: 15. 08. 2026. године.

⁶⁸Устав Републике Србије, чл. 166. и 167; Закон о Уставном суду, чл. 2.

⁶⁹Устав Републике Србије, чл. 170.

повреде дошло.⁷⁰ За разлику од поступка апстрактне контроле уставности, који је усмерен на оцену сагласности општих правних аката са Уставом, поступак по уставној жалби има непосредну заштитну функцију и усмерен је на отклањање последица повреде конкретног уставног права.

Истовремено, надлежност Уставног суда у овом поступку остаје ограничена искључиво на питања уставности, односно на постојање повреде уставом гарантованих права, док питања законитости примене материјалног или процесног права остају у искључивој надлежности редовних судова и других државних органа. Међутим, питање примене закона релевантно је када је начином његове примене дошло до повреде неког Уставом зајемченог права. Ова граница представља кључни елемент разумевања улоге Уставног суда, о чему је било речи и у претходном поглављу приликом анализе правне природе уставне жалбе.

У поступку по уставној жалби могу учествовати и заинтересована лица, односно лица чија би права или правни интереси могли бити непосредно погођени одлуком Уставног суда, чиме се додатно обезбеђује свеобухватност и правичност поступка.⁷¹

2.3.Поступак по уставној жалби

Поступак по уставној жалби покреће се њеним подношењем Уставном суду, у писаној форми, уз навођење акта или радње која се оспорава, уставних права за која се тврди да су повређена, као и чињеница и доказа на којима се уставна жалба заснива.⁷²

На питања поступка која нису изричито уређена Законом о Уставном суду, сходно се примењују одредбе закона којим се уређује парнични поступак, уколико је то у складу са природом поступка пред Уставним судом.⁷³

По пријему уставне жалбе, Уставни суд најпре испитује да ли су испуњени услови допуштености односно постојање процесних претпоставки о којима је било речи у претходном поглављу, где централну улогу има судија известилац. Уколико ти услови нису испуњени, уставна жалба се одбацује закључком или решењем, без

⁷⁰Устав Републике Србије, чл. 170; Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-4100/2011 од 10. јула 2013. године, „Службени гласник РС“, бр. 90/2013.

⁷¹Б. Ненадић, „Заинтересовано лице у поступку по уставној жалби пред Уставним судом“, СЈР – Фондација Центар за јавно право, доступно на: <https://fcjp.ba>, приступљено: 15. 08. 2026. ; Закон о Уставном суду, чл. 29. ст. 2.

⁷²Закон о Уставном суду, чл. 85. ст. 1. и 2.

⁷³Закон о парничном поступку који се сходно примењује на поступак пред Уставним судом у питањима која нису посебно уређена.

мериторног разматрања навода о повреди права.⁷⁴ Посебан значај у овом процесу имало Мало веће Уставног суда, који представља важан механизам за претходно процесно филтрирање уставних жалби.

Уколико су, међутим, испуњени услови допуштености, Уставни суд приступа мериторном разматрању навода уставне жалбе. У том делу поступка суд може затражити изјашњење органа чији се акт или радња оспорава, прибавити списе предмета, као и предузети друге радње неопходне за потпуно утврђивање чињеничног стања релевантног за оцену постојања повреде уставног права.

Уставна жалба мора да испуни законом прописане услове у погледу њене садржине. Она мора да садржи: податке о подносиоцу, податке о оспореном појединачном акту, односно радњи, ознаку људског или мањинског права или слобода за коју се тврди да је повређена, ознаку одредбе Устава којом се то право или слобода јемчи, разлоге жалбе и наводе у чему се састоји повреда или ускраћивање, као и опредељени захтев о коме Уставни суд треба да одлучи. Уз уставну жалбу се подноси и препис оспореног акта, доказ о исцрпљености правних средстава и други докази од значаја за одлучивање. Такође се истовремено са подношењем уставне жалбе може поднети и захтев за накнаду материјалне или нематеријалне штете, уз шта је потребно доставити и доказ о висини материјалне штете када се она захтева.⁷⁵

У другој фази поступка се испитује основаност уставне жалбе. Уставни суд је у почетку одлуке о уставним жалбама доносио на општој седници, а изменама Закона о Уставном суду из 2011. године је олакшао процесуирање уставних жалби, увођењем Малог и Великог већа што је омогућило ефикаснији рад Уставног суда.⁷⁶

Мало веће чине три судије Уставног суда, од којих је један председник већа. Уколико нису испуњене процесне претпоставке, Мало веће ће донети решење којим ће одбацити уставну жалбу. Из овога произилази да Мало веће има значајну улогу у процесној фази поступка по уставној жалби. Његова функција је да омогући ефикасно решавање предмета у којима је утврђено да не постоје процесне претпоставке за даље поступање. Имајући у виду да се решења и закључци у Малом већу доносе једногласно, уколико једногласност не постоји, предмет се неће окончати пред Малим већем, већ ће се питање пренети на шири састав односно Велико веће. Велико веће представља шири

⁷⁴Закон о Уставном суду, чл. 87.

⁷⁵Закон о Уставном суду, чл. 85.

⁷⁶М. Настић, *op. cit.*, стр. 128.

облик одлучивања Уставног суда. Њега чине председник суда и седам судија. Уставни суд има два Велика већа, а њихов састав одређује председник уставног суда годишњим распоредом послова. У контексту поступка по уставној жалби нарочито је значајна одредба према којој Велико веће одлучује уколико није постигнута једногласност у одлучивању Малог већа. Уколико и у Великом већу није постигнута једногласност, одлуку односно решење доноси седница Уставног суда.⁷⁷

Посебно је значајно указати и на дужину трајања поступка по уставној жалби, будући да од благовремености одлучивања Уставног суда у значајној мери зависи њена стварна делотворност. Тако се међу предметима о којима је Уставни суд одлучивао током 2026. године могу пронаћи уставне жалбе поднете 2017,2018,2019. и 2020. године.⁷⁸ Оваква пракса указује на постојање значајног временског јаза између покретања поступка и окончања што отвара питање да ли уставна жалба, упркос томе што представља формално доступно средство заштите, у сваком случају обезбеђује и благовремену заштиту повређеног уставног права.

Приликом одлучивања, Уставни суд не поступа као судска инстанца која поново утврђује чињенично стање или изводи доказе на начин на који то чине редовни судови, већ полази од чињеничног стања утврђеног у претходном поступку, испитујући искључиво да ли је на основу тако утврђеног чињеничног стања дошло до повреде уставних права.⁷⁹

2.4.Врсте одлука Уставног суда

У поступку по уставној жалби, Уставни суд одлучује о основаности уставножалбеног захтева. Одлучујући о уставној жалби, Уставни суд може донети одлуку којом се уставна жалба усваја, одлуку којом се уставна жалба одбија као неоснована, или решење којим се уставна жалба одбацује због непостојања процесних претпоставки за вођење поступка.⁸⁰ Оваква подела одлука произилази из разлике

⁷⁷Закон о Уставном суду, чл. 426 ст. 1–5; М. Настић, *op. cit.*, стр. 128.

⁷⁸ Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-640/2017 од 18. јуна 2026. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=23000> ; Одлука Уж-1035/2019 од 18. јуна 2026. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=23012>; Одлука Уж-4616/2020 од 14. маја 2026. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=22968> ; Саопштење са 5. седнице II Великог већа, одржане 28. априла 2026. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sednice-suda/saopstenja-sa-sednice-velikih-veca>, приступљено: 15. 08. 2026.

⁷⁹М. Настић, „Одлучивање Уставног суда Србије у поступку по уставној жалби“, *Правни живот*, бр. 12/2018, том IV, стр. 521–537.

⁸⁰Закон о Уставном суду, чл. 89.

између мериторног и процесног одлучивања Уставног суда. Мериторном одлуком, Уставни суд се непосредно изјашњава о постојању повреде Уставом зајемченог права, док се процесном одлуком поступак окончава без улажења у оцену основаности уставне жалбе. У том смислу, одлука којом се уставна жалба усваја или одбија представља материјално – правни акт којим се коначно разрешава предмет уставног спора, док решење о одбацивању има процесни карактер. Ово разликовање је од значаја јер се правне последице ових аката међусобно битно разликују.⁸¹

Одлука о усвајању уставне жалбе доноси се када Уставни суд утврди да је оспореним актом или радњом заиста дошло до повреде или ускраћивања уставом гарантованог права или слободе. Она представља најзначајнији облик мериторног одлучивања поред одлуке којом се уставна жалба одбија. До усвајања уставне жалбе долази онда када суд, након испитивања постојања процесних претпоставки и мериторног разматрања навода подносиоца, утврди да је оспореним појединачним актом или радњом повређено или ускраћено људско или мањинско право или слобода зајемчена Уставом.⁸² Овом одлуком Уставни суд, по правилу, поништава оспорени појединачни акт, забрањује даље вршење или налаже отклањање последица радње којом је повреда учињена, односно налаже предузимање других мера потребних за отклањање утврђене повреде.⁸³ Усвајање уставне жалбе се према томе не исцрпљује у декларативном утврђивању да је дошло до повреде уставног права. У зависности од природе утврђене повреде, Уставни суд одређује и начин њеног отклањања, чиме се обезбеђује практична делотворност уставносудке заштите. Тако усвајање уставне жалбе може бити праћено поништавањем оспореног појединачног акта, забраном даљег вршења радње којом је повреда учињена, отклањањем последица такве радње или предузимањем других мера које су неопходне за успостављање повређеног права.⁸⁴ Избор конкретне мере зависи од карактера повреде, природе оспореног акта или радње, као и потребе да се подносиоцу уставне жалбе обезбеди делотворна заштита. Одлука о одбијању уставне жалбе доноси се када Уставни суд, након спроведеног испитивања, утврди да оспореним актом или радњом није дошло до повреде уставом гарантованих права, чиме се потврђује да су редовни судови или други органи поступали у складу са

⁸¹Д. Стојановић, *Уставно судство – Уставни суд Републике Србије*, Ниш, 2017, стр. 189.

⁸²Закон о Уставном суду, чл. 89. ст. 1.

⁸³Закон о Уставном суду, чл. 89. ст. 2.

⁸⁴Д. Стојановић, *op. cit.*, стр. 189.

уставним стандардима.⁸⁵ То је други облик мериторне одлуке Уставног суда. За разлику од одлуке о усвајању, одлука којом се уставна жалба одбија представља резултат закључка Уставног суда да у конкретном случају није утврђена повреда права на коју је подносилац указивао. Иако се њоме не утврђују мере за отклањање повреде, и ова одлука има мериторни карактер, јер је суд претходно испитао наводе уставне жалбе и заузео став о њиховој основаности.⁸⁶ Одбијање уставне жалбе је потребно разликовати и од њеног одбацивања. Код одбијања, Уставни суд утврђује да повреде нема, док се код одбацивања не упушта у мериторно испитивање, јер нису испуњене процесне претпоставке за такво одлучивање.

Решење о одбацивању, за разлику од претходне две врсте одлука, не садржи мериторну оцену о постојању повреде, већ се њиме констатује да нису испуњени процесни услови за вођење поступка – на пример, да рок за подношење уставне жалбе није испоштован, да подносилац није исцрпео друга правна средства, или да оспорени акт не спада у категорију аката против којих се уставна жалба може изјавити.⁸⁷

Посебан процесни начин окончања поступка представља обустава поступка по уставној жалби. До обуставе може доћи, пре свега када подносилац повуче уставну жалбу, али и када орган који је донео оспорени појединачни акт, тај акт поништи, укине или измени, односно када престане радња којом је проузрокована повреда или ускраћивање Уставом зајемченог права и слобода. Обустава нам указује на то да поступак по уставној жалби не мора увек да буде окончан мериторном одлуком. Иако је његов основни циљ да Уставни суд утврди постојање или непостојање повреде уставног права, поступак може да постане безпредметан ако повреда буде отклоњена пре доношења одлуке или престану друге процесне претпоставке за његово даље вођење. У таквој ситуацији, суд окончава поступак процесним актом, без мериторног изјашњавања о основаности уставне жалбе.⁸⁸

⁸⁵Д. Симовић, „Уставна жалба – теоријскоправни оквир“, *Анали Правног факултета у Београду*, вол. 60, бр. 1, 2012, стр. 221.

⁸⁶Д. Стојановић, *ор. cit.*, стр. 189.

⁸⁷Закон о Уставном суду, чл. 46. тач. 9; Уставни суд Републике Србије, „Поступак по уставној жалби“, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/o-sudu/postupak-pred-sudom/opsta-pravila-o-postupku-pred-ustavnim-sudom>, приступљено: 15.08.2026.

⁸⁸Д. Стојановић, *ор. cit.*, Ниш, стр. 159–160.

2.5. Правно дејство и извршење одлука

Правно дејство одлука Уставног суда у поступку по уставној жалби, значајно је за разумевање стварног домаћаја уставносудске заштите људских права. Одлуке Уставног суда донете по уставним жалбама су коначне, извршне и општеобавезујуће, што значи да су сви државни органи, укључујући и редовне судове, дужни да их спроведу и да им се повинују.⁸⁹

Међутим, иако се уставном нормом одлукама Уставног суда признаје општа обавезност, дејство одлука донетих по уставној жалби се мора посматрати у контексту посебне правне природе овог средства. За разлику од поступка нормативне контроле у коме је предмет испитивања уставност или законитост општег акта, у поступку по уставној жалби, Уставни суд одлучује о повреди конкретног права одређеног лица које му је зајемчено Уставом, те се у теорији уставног права истиче разлика између општег дејства одлука Уставног суда – *erga omnes* односно према свим трећим лицима, што је и правило и дејства одлука донетих по уставној жалби, које је по правило уже и везано за учеснике конкретног спора – *inter partes*.⁹⁰

У теорији се разликују касаторне и декларативне одлуке Уставног суда донете по уставној жалби. Касаторна одлука постоји онда када Уставни суд, поред утврђивања повреде Уставом гарантованог права, поништава појединачни акт којим је повреда учињена. Декларативном одлуком суд утврђује постојање повреде, али не поништава оспорени акт. То притом, не искључује могућност правичног задовољења подносиоца на други начин.⁹¹ Оваква подела је од значаја јер указује на то да усвајање уставне жалбе не мора увек да има исту правну последицу. У зависности од природе повреде и оспореног акта, Уставни суд процењује која је мера неопходна за обезбеђење делотворне заштите. Касаторна одлука има посебан значај у ситуацијама у којима је повреда уставног права непосредно последица појединачног акта који је још увек на снази. Поништавањем таквог акта отклања се правни основ повреде и ствара могућност да надлежни орган поново одлучи о конкретном питању, при чему је дужан да поштује

⁸⁹Устав Републике Србије, чл. 166. ст. 2. и чл. 171. ст. 1; Закон о Уставном суду, чл. 7. и 104.

⁹⁰М. Настић, *op. cit.*, стр. 527–537.

⁹¹М. Настић, „Уставна жалба због повреде права на суђење у разумном року у пракси Уставног суда Србије“, у: *Приступ правосудју – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије*, Ниш, 2009, стр. 106–117.

правно схватање Уставног суда.⁹² На тај начин касаторна одлука има не само констатујући, већ и корективни карактер, јер је усмерена на отклањање последица утврђене повреде.

Уколико је акт и даље на снази и њиме се одржава повреда уставног права, поништавање акта може да представља одговарајућу меру. Уколико је дејство оспореног акта престало, Уставни суд може утврдити постојање повреде без његовог поништавања. У таквој ситуацији декларативна одлука има значај, јер се њоме званично констатује да је дошло до повреде права подносиоца уставне жалбе, иако више не постоји могућност или потреба за уклањањем самог акта.

Нарочито је од значаја то што утврђивање повреде не искључује могућност правичног задовољења подносиоца жалбе. Закон о Уставном суду предвиђа да, када утврди да је оспореним појединачним актом или радњом повређено или ускраћено Уставом зајемчено право или слобода, Уставни суд може поништити појединачни акт, забранити даље вршење радње или одредити другу меру или начин за отклањање штетних последица.⁹³ Поред тога, оваква подела је од значаја за оцену делотворности уставне жалбе. Делотворност овог правног средства се не може процењивати само на основу чињенице да ли је Уставни суд утврдио повреду права, већ и према томе да ли су подносиоцу обезбеђене одговарајуће последице такве одлуке. Избор мера треба бити прилагођен природи повреде, карактеру оспореног акта и околностима конкретног случаја.

Посебно питање представља проширено дејство одлука Уставног суда. Наиме, одлуке Уставног суда изузетно могу да производе правно дејство према трећим лицима – дејство *ultra vires* уколико је појединачним актом или радњом повређено или ускраћено Уставом зајемчено људско или мањинско право и слобода више лица, а само нека од њих су поднела уставну жалбу, а која се налазе у истој правној ситуацији.⁹⁴

Међутим, ово проширено дејство одлука Уставног суда не треба схватити као аутоматско проширивање сваке одлуке на сва лица која се налазе у истој правној ситуацији. У теорији и пракси Уставног суда се наглашава да је неопходно да буду

⁹² К. Манојловић Андрић, „Правно дејство касаторних одлука Уставног суда и начин отклањања штетних последица неуставности и незаконитости општих аката“, *Билтен Врховног касационог суда*, бр. 1/2018, стр. 237–251.

⁹³ Закон о Уставном суду, чл. 89. ст. 2. и 3.

⁹⁴ Закон о Уставном суду, чл. 87.

испуњени услови из члана 87. Закона о уставном суду као и да сам суд утврди да се одлука односи и на лица која нису поднела уставну жалбу.⁹⁵ На тај начин се спречава да редовни судови самостално проширују дејство конкретне одлуке Уставног суда и фактички преузму надлежност за утврђивање постојања повреде уставног права у другим предметима.

Са друге стране, одлуке Уставног суда по уставним жалбама имају шири значај од непосредног решавања конкретног случаја. Иако њихово непосредно дејство по правилу није *erga omnes*, правни ставови и тумачења Устава садржани у образложењима одлука од значаја су за будуће одлучивање суда и других државних органа.

Закон о Уставном суду прописује обавезу државних и других органа да извршавају одлуке и решења Уставног суда, а у случају потребе предвиђа и механизам за обезбеђивање њиховог извршења. Према слову закона, државни и други органи и организације којима су поверена јавна овлашћења, политичке странке, синдикалне организације, удружења грађана и верске заједнице су дужни да извршавају одлуке и решења Уставног суда, а када је то потребно, извршење обезбеђује Влада Републике Србије⁹⁶. Извршење одлука Уставног суда је неопходан услов делотворности уставне жалбе.

Управо у делотворности извршења одлука Уставног суда огледа се стварни домаћај уставне жалбе као правног средства. Одлука којом је утврђена повреда уставног права, а која не би била праћена стварним отклањањем последица те повреде, свела би заштиту коју пружа Уставни суд на пуку декларацију, лишену практичног ефекта за подносиоца уставне жалбе.

Од посебног значаја је и чињеница да одлука којом је усвојена уставна жалба има правно дејство од дана достављања учесницима у поступку.⁹⁷ Овим тренутком одлука почиње да производи правно дејство према субјектима на које се односи и настаје обавеза поступања у складу са њеним изрекама и правним ставовима.

Поред отклањања повреде уставом зајемченог права, Уставни суд може обезбедити и правично задовољење подносиоца уставне жалбе. Закон предвиђа да суд

⁹⁵Ibid.

⁹⁶Закон о Уставном суду, чл. 104.

⁹⁷Закон о Уставном суду, чл. 89. ст. 4.

одлучује о захтеву за накнаду материјалне или нематеријалне штете када је такав захтев постављен, а у случају усвајања захтева се одређује орган који је обавезан накнаду исплати као и рок у коме се она добровољно исплаћује.⁹⁸ На тај начин уставносудска заштита може имати не само декларативни или касаторни, већ и непосредни репаративни карактер.

На основу изложеног, може се закључити да Уставни суд Републике Србије, кроз своју надлежност, поступак и систем одлучивања по уставним жалбама, представља централну институцију система непосредне заштите људских права у домаћем правном поретку. У наредном делу рада биће анализиран однос праксе Уставног суда према стандардима које је развио Европски суд за људска права, чиме ће се сагледати степен усклађености домаћег система заштите људских права са европским правним простором.

⁹⁸Закон о Уставном суду, чл. 89. ст. 3.

III УТИЦАЈ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА НА УСТАВНИ СУД СРБИЈЕ

Ратификацијом Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, Република Србија је преузела међународноправну обавезу да сваком лицу под њеном јурисдикцијом обезбеди права и слободе загарантоване Конвенцијом, као и да омогући делотворно правно средство пред домаћим органом у случају њихове повреде. У том контексту, однос између Уставног суда Републике Србије и Европског суда за људска права добија посебан значај, будући да управо ефикасност домаће уставносудске заштите непосредно утиче на обим и карактер обавеза државе пред органима Савета Европе. У овом поглављу анализира се однос ова два органа, степен усклађености њихове праксе, питање делотворности уставне жалбе у смислу Конвенције, као и укупан значај праксе Европског суда за унапређење заштите људских права у Србији.

3.1. Однос Уставног суда Републике Србије и Европског суда за људска права

Однос између Уставног суда Републике Србије и Европског суда за људска права почива на начелу супсидијарности, према коме је примарна одговорност за заштиту конвенцијских права поверена државама чланицама и њиховим националним органима, док се Европски суд за људска права јавља тек као супсидијаран механизам заштите, након исцрпљивања свих делотворних правних средстава на националном нивоу.⁹⁹

Управо у том контексту, национални уставни судови попут Уставног суда Србије добијају улогу првог и најважнијег чувара конвенцијских стандарда унутар домаћег правног поретка, чиме се смањује потреба за директним обраћањем Европском суду и растерећује систем заштите људских права на европском нивоу.¹⁰⁰

Формално гледано, Европски суд за људска права нема надлежност да поништава одлуке Уставног суда Републике Србије нити да делује као виша инстанца у односу на домаћи правни систем, али његове пресуде имају снажан утицај на тумачење

⁹⁹Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Преамбула и чл. 35. ст. 1.

¹⁰⁰Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Преамбула и чл. 35. ст. 1; К. Dzehtsiarou, „Is the European Convention Going to Be ‘Supreme’? A Comparative-Constitutional Overview of ECHR and EU Law before National Courts“, *European Journal of International Law*, Vol. 23, No. 2, 2012, pp. 401–424.

и примену уставних гаранција људских права, посебно у случајевима у којима је против Србије већ утврђена повреда одређеног права.¹⁰¹

Овакав однос, заснован на дијалогу, а не на хијерархији, карактеристичан је за већину европских правних система и представља основ за постепено усклађивање националне уставносудске праксе са стандардима развијеним у пракси Европског суда.

Иако се однос Европског суда за људска права и националних уставних судова не може схватити као однос више и ниже судске инстанце, чињеница да оба суда имају задатак да обезбеде заштиту основних права неминовно ствара одређену повезаност, али и могућност различитих тумачења и тензија. Европски суд и национални судови често одлучују о правима која су, како по садржини, тако и по називу, веома слична, па се њихове надлежности у одређеној мери преплићу. Управо због тога се питање њиховог односа не може свести на однос хијерархије, већ захтева сагледавање њиховог међусобног утицаја и сарадње.¹⁰²

Развој овог односа треба посматрати и кроз чињеницу да су се национални и европски систем заштите људских права развијали у великој мери паралелно. Уставносудска заштита људских права доживела је снажан развој након Другог светског рата, у приближно истом периоду у коме је започет развој европског система заштите људских права. Европски суд за људска права у почетку није имао значај и утицај који има данас, али је временом његова улога знатно ојачала. Од институције која је деловала релативно ограничено, Европски суд је временом израстао у централног тумача Европске конвенције, чија пракса има значајан утицај на националне правне поретке.¹⁰³

У том контексту се могу издвојити различити модели односа Европског суда и националних уставних судова. Један од њих се заснива на сарадњи, при чему национални судови прихватају стандарде и тумачења Европског суда и примењују их у оквиру домаћег правног поретка. Овакав модел је нарочито значајан за државе у којима је развој демократских институција и система заштите људских права био повезан са процесом европских интеграција. Други модел подразумева обрнут смер утицаја, када

¹⁰¹ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, чл. 19. и 32; Европски суд за људска права, *Guide on Article 6 of the Convention – Right to a fair trial (civil limb)*, одељак „Fourth instance“, §§ 424–425.

¹⁰² М. Настић, *Примена Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у поступку пред националним уставним судовима*, Ниш, 2014, стр. 159.

¹⁰³ Ibid., стр. 160.

Европски суд у својој пракси прихвата и развија приступе који су претходно настали у националним правним системима.¹⁰⁴

Поред напред наведених облика сарадње, могућ је и однос у коме национални судови Европски суд доживљавају као конкурента или спољни фактор који задира у простор њихове надлежности. У таквој ситуацији може доћи до отпора према одлукама Европског суда, нарочито онда када постојеће решење у домаћем праву отежава или онемогућава њихову примену. Међутим, такав конфликт не мора нужно да представља сукоб између националног и међународног права, већ може указати и на потребу за прилагођавањем националног правног система стандардима заштите људских права који су прихваћени ратификацијом Конвенције.¹⁰⁵

За разумевање односа Европског суда и Уставног суда Републике Србије од посебног значаја је принцип супсидијарности. Овај принцип подразумева да национални органи имају првенствену улогу у заштити права гарантованих Конвенцијом. Европски систем није конципиран као првостепени систем заштите, већ као механизам који интервенише онда када национални систем није обезбедио адекватну заштиту. Национални судови се зато могу посматрати као својеврсни „филтер“ између појединца и Европског суда, јер омогућавају да се повреде права отклоне на националном нивоу, без потребе за обраћањем Стразбуру.¹⁰⁶

Европски суд не може заменити националне институције у заштити људских права, нити би његова улога требало да буде схваћена као непосредна контрола сваке одлуке домаћих судова. Напротив, ефикасност европског система зависи у великој мери од тога да ли национални органи, а нарочито уставни судови, примењују стандарде Конвенције и праксу Европског суда у домаћем правном поретку.¹⁰⁷

Посебно важан аспект односа два суда представља употреба међународних уговора о људским правима у поступцима пред националним уставним судовима. Уставни судови, поред националних уставних норми, могу приликом тумачења права узимати у обзир и међународне уговоре којима је држава везана. На тај начин, међународни стандарди људских права могу допринети ширем и потпунијем тумачењу уставних гаранција. Позивањем на међународне стандарде, уставни судови могу

¹⁰⁴Ibid., стр. 160-161.

¹⁰⁵Ibid., стр. 161.

¹⁰⁶Ibid., стр. 162.

¹⁰⁷Ibid., стр. 162.

додатно ојачати легитимитет својих одлука и обезбедити виши ниво заштите људских права.¹⁰⁸

Питање односа Европског и националних судова нарочито долази до изражаја када Европски суд утврди да је одлуком националног суда повређено право гарантовано Конвенцијом. Будући да се представка Европском суду може поднети тек онда када су исцрпљена сва делотворна домаћа правна средства, у тренутку одлучивања Европског суда најчешће већ постоји правоснажна одлука националног суда чиме се отвара питање начина на који национални правни систем треба да отклони последице повреде, уз истовремено поштовање принципа правне сигурности. Један од могућих начина је поновно отварање поступка пред националним судом. Иако Конвенција изричито не прописује општу обавезу држава да обезбеде поновно отварање поступка, Комитет Министара Савета Европе је Препоруком R(2000) 2, указао на значај постојања адекватних механизма за постизање *restitutio in integrum*.¹⁰⁹

Упоредна пракса показује да су поједине државе предвиделе могућност поновног отварања поступка након утврђене повреде Конвенције, нарочито у кривичним поступцима. Када дође до поновног отварања, национални суд мора имати у виду утврђење Европског суда и не сме поновити повреду која је већ констатована. Национални суд такође треба узети у обзир и евентуалне промене чињеничног и правног стања које су настале у међувремену.¹¹⁰

Предност Европског система се огледа и у томе што његова заштита није ограничена искључиво на држављане држава уговорница, већ се, по условима предвиђеним Конвенцијом, односи на сва лица која се налази под њиховом јурисдикцијом. Са друге стране, има и одређена ограничења, јер његова ефикасност у великој мери зависи од способности држава да извршавају пресуде Европског суда и да на националном нивоу обезбеде механизме за отклањање утврђених повреда. Поред тога, степен заштите није у потпуности идентичан у свим државама, имајући у виду различит обим прихватања појединих протокола уз Конвенцију и постојање резерви држава уговорница.¹¹¹

¹⁰⁸Ibid., стр. 163.

¹⁰⁹Ibid., стр. 164-165.

¹¹⁰Ibid., стр. 166.

¹¹¹Ibid., стр. 168.

Сагледано у целини, Уставни суд има примарну улогу у обезбеђивању заштите људских права у домаћем правном поретку, док Европски суд представља спољашњи, наднационални механизам контроле и додатне заштите. Делотворност националног механизма, уз доследно уважавање стандарда Европске Конвенције и праксе Европског суда, представља предуслов за функционисање система у којем се национална и европска заштита међусобно допуњују.

3.2. Усклађивање праксе са Европским судом за људска права

Анализа праксе Уставног суда Републике Србије показује изражену тенденцију позивања на праксу Европског суда за људска права приликом образлагања одлука донетих по уставним жалбама, посебно у областима права на правично суђење, суђења у разумном року, права на имовину и забране дискриминације.¹¹²

Овакав приступ Уставног суда, који подразумева непосредно позивање на релевантне пресуде Европског суда, доприноси не само усклађивању домаће праксе са европским стандардима, већ и предвидивости и правној сигурности у примени уставних гаранција људских права, будући да странке и правни заступници могу унапред сагледати критеријуме на основу којих ће Уставни суд ценити основаност уставне жалбе.

Ипак, поједини аутори указују на то да усклађивање праксе није увек потпуно, те да се у одређеном броју случајева примећују одступања у тумачењу примењених стандарда, нарочито у сложенијим предметима у којима је потребно ускладити више конкуришућих уставних вредности.¹¹³

Без обзира на поједина одступања, општи тренд усклађивања праксе несумњиво постоји и представља позитиван показатељ зрелости домаћег уставносудског система, као и његове способности да апсорбује и примени стандарде развијене у оквиру ширег европског правног простора.

¹¹² М. Настић, „Компаративна анализа европског и националног система заштите људских права у поступку по уставној жалби“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 63/2012, стр. 211.

¹¹³ Ibid.

3.3 . Уставна жалба као делотворан правни лек у смислу Европске конвенције о људским правима

Услов исцрпљености домаћих правних средстава, прописан Европском конвенцијом, подразумева да подносилац представке пред Европским судом мора претходно искористити сва делотворна правна средства доступна у домаћем правном систему, укључујући и уставну жалбу, уколико се она сматра делотворним правним леком у односу на конкретну врсту повреде.¹¹⁴

У том контексту, посебан значај за правни систем Републике Србије има питање делотворности уставне жалбе. Уставна жалба, као средство непосредне заштите људских и мањинских права зајемчених Уставом, представља један од кључних механизма којим се обезбеђује да се повреда отклони најпре на националном нивоу, пре него што се питање заштите постави пред Европским судом за људска права.

Европски суд за људска права је кроз своју праксу у више наврата разматрао питање делотворности уставне жалбе у српском правном систему, при том заузимајући различите ставове у зависности од врсте права о којем је реч – док је у односу на поједина права уставна жалба оцењена као делотворно правно средство које се мора претходно исцрпети, у односу на друга права такав закључак није увек био једнозначан.¹¹⁵

Посебно место у развоју става Европског суда о овом питању заузима пресуда у предмету Винчић против Србије, донета првог децембра 2009. године. У овом предмету је Европски суд између осталог испитивао да ли су подносиоци представки били дужни да пре обраћања суду искористе уставну жалбу. Суд је најпре подсетио да се делотворност домаћег правног средства не оцењује само према његовом формалном постојању у домаћем правном поретку, већ према томе да ли је оно доступно у пракси, да ли је способно да пружи одговарајућу накнаду и да ли пружа разумне изгледе за успех.¹¹⁶

¹¹⁴Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, чл. 35. ст. 1; Европски суд за људска права, *Vučković and Others v. Serbia* [GC], представке бр. 17153/11 и др., одлука од 25. марта 2014, §§ 69–77; *Vinčić and Others v. Serbia*, представке бр. 44698/06 и 30 других, пресуда од 1. децембра 2009, § 51.

¹¹⁵Европски суд за људска права, *Vinčić and Others v. Serbia*, § 51; *Evropski sud za ljudska prava, Marinković v. Serbia*, predstavka br. 5353/11, odluka od 29. januara 2013. godine, § 59.

¹¹⁶Европски суд за људска права, *Vinčić and Others v. Serbia*, § 48.

Полазећи од ових критеријума, Европски суд је у предмету Винчић против Србије направио значајан искорак у оцени домаћег система заштите људских права у Србији. Суд је имао у виду овлашћења Уставног суда Србије као и његову до тада развијену праксу у поступцима по уставним жалбама. Нарочито је значајна чињеница да је Уставни суд већ почео да доноси мериторне одлуке којима је утврђивао повреде људских права и пружао одговарајуће облике задовољења подносиоцима. На основу таквог развоја домаће праксе, Европски суд је закључио да се уставна жалба у начелу има сматрати делотворним домаћим правним средством за све представке против Србије поднете почев од 7. августа 2008. године. Овај датум није одређен произвољно, већ га је Европски суд везао за 7. август 2008. године када су у Службеном гласнику Републике Србије објављене прве мериторне одлуке Уставног суда у којима је утврђена повреда Уставом зајемчених права. На тај начин је суд фактичкој делотворности уставне жалбе придао одлучујући значај односно није било довољно да правни поредак формално предвиђа могућност њеног подношења, већ је било неопходно да постоји и стварна пракса која потврђује њену способност да обезбеди заштиту.¹¹⁷

Значај пресуде Винчић против Србије се огледа у томе што је њоме уставна жалба у Србији први пут јасно призната као делотворно домаће правно средство у смислу Конвенције, што је имало непосредне последице на допуштеност будућих представки пред Европским судом. Од тог тренутка, лица која сматрају да им је повређено неко од права која су зајемчена Конвенцијом, по правилу морају претходно да искористе уставну жалбу када је она релевантна и када може да пружи заштиту у конкретном случају.¹¹⁸

Овај став Европског суда међутим не треба схватити као апсолутан и непроменљив закључак да уставна жалба у сваком случају и за све врсте повреда представља делотворно правно средство. Напротив, каснија пракса Европског суда показује да се њена делотворност мора ценити у односу на конкретну природу повреде и врсту заштите која се захтева. То је нарочито важно у погледу права на суђење у разумном року и проблема неизвршења правоснажних домаћих одлука. Још пре пресуде Винчић против Србије, Европски суд је у предмету *V.A.M. v. Serbia* утврдио да у српском правном систему није постојало делотворно правно средство којим би се

¹¹⁷*Ibid.*, § 51.

¹¹⁸Европски суд за људска права, *Hajnal v. Serbia*, представка бр. 36937/06, пресуда од 19. јуна 2012. године, § 122.

појединац могао заштитити због прекомерног трајања поступка.¹¹⁹ Управо то је представљало један од подстицаја за развијање домаћег механизма заштите овог права, укључујући могућност подношења уставне жалбе и пре исцрпљивања осталих правних средстава.

Посебно је занимљив развој праксе у погледу права на суђење у разумном року, где је уставна жалба, након одређеног периода неуједначене праксе, коначно призната као делотворно правно средство за заштиту овог права, чиме је значајно смањен број представки које се по овом основу подnose против Републике Србије пред Европским судом.¹²⁰

Закон о Уставном суду је предвидео могућност изјављивања уставне жалбе и пре исцрпљивања других правних средстава када се њоме указује на повреду права на суђење у разумном року чиме је уставна жалба прилагођена специфичној природи ове повреде, јер би инсистирање на претходном исцрпљивању свих правних средстава могло да доведе до ситуације у којој би подносилац морао да чека окончање поступка да би се жалио на његово прекомерно трајање.¹²¹

Да се став из предмета Винчић против Србије односио и на притужбе због дужине поступка и неизвршења одлука, потврђено је у каснијој пракси Европског суда за људска права, па је тако у предмету Ридић и други против Србије, суд поновио да се уставна жалба у начелу, има сматрати делотворним домаћим правним средством за представке поднете против Србије од 7. августа 2008. године, при чему је њену делотворност повезао и са притужбама које се односе на дужину поступка и неизвршење домаћих одлука.¹²²

Међутим, развој праксе је показао да овај принцип има своја ограничења. Посебно су се проблеми јавили код неизвршења правоснажних пресуда донетих против друштвених и државних предузећа. У предметима Милуновић и Чекрлић против Србије, Европски суд је закључио да се уставна жалба у таквим ситуацијама није могла

¹¹⁹Европски суд за људска права, *V.A.M. v. Serbia*, представка бр. 39177/05, пресуда од 13. марта 2007. године.

¹²⁰С.Лилић, „Да ли је уставна жалба ефикасни правни лек за суђење у разумном року?“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 2/2007, стр. 67–86.

¹²¹Д.Симовић, „Да ли је уставна жалба делотворно правно средство?– Осврт на десет година примене Устава Србије од 2006. године“, у: Симеуновић-Патић, Биљана (ур.), *Полиција и правосудни органи као гаранти слободе и безбедности у правној држави*, Београд, 2017, том I, стр. 95–110.

¹²²Европски суд за људска права, *Ridić and Others v. Serbia*, представке бр. 53736/08, 53737/08, 14271/11, 17124/11, 24452/11 и 36515/11, пресуда од 1. јула 2014. године, §§ 68–74.

сматрати делотворним правним средством, јер утврђивање повреде и досуђивање накнаде нематеријалне штете није представљало додатну заштиту уколико није било обезбеђено и извршење самог потраживања утврђеног правоснажном домаћом пресудом.¹²³

Каснија пракса је довела до промене овог приступа. У одлуци Маринковић против Србије, Европски суд је утврдио да је уставна жалба у одређеним категоријама предмета који се односе на неизвршење пресуда против друштвених предузећа постала делотворно средство од 22. јуна 2012. године.¹²⁴ Повећан број уставних жалби је истовремено отворио питање делотворности овог механизма, имајући у виду да је за остваривање његове сврхе неопходно да се о заштити права одлучи у разумном року.

Велики број представки против Републике Србије које се односе на неизвршење домаћих одлука у којима су као дужници наступала друштвена предузећа, предузећа контролисана од стране државе, односно субјекти који не уживају довољну институционалну и пословну независност од државе, као и ставови Европског суда за људска права изражени у бројним пресудама донетим против Србије, указали су на неопходност да се обезбеди ефикаснија и делотворнија заштите права на суђење у разумном року. Наведене околности су довеле до увођења посебног механизма заштите овог права доношењем Закона о заштити права на суђење у разумном року. Изменама и допунама овог закона унапређена је заштита права на суђење у разумном року и проширена је надлежност Уставног суда, док је искључена надлежност редовних судова за заштиту овог права у односу на стечајне и извршне поступке. Истовремено, усвојене су измене Закона о Уставном суду којима је предвиђено да се уставна жалба може изјавити и пре исцрпљивања других правних средстава, уколико је подносиоцу уставне жалбе повређено право на суђење у разумном року у стечајним и извршним поступцима који се воде ради намирања признатих или утврђених потраживања, у којима је стечајни односно извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом.¹²⁵ На тај начин се показује да Европски суд делотворност уставне жалбе не посматра статично, већ је оцењује у зависности од развоја домаћег права и праксе Уставног суда.

¹²³ Европски суд за људска права, *Milunović and Čekrić v. Serbia*, представке бр. 3716/09 и 30851/09, одлука од 17. маја 2011. године.

¹²⁴ Европски суд за људска права, *Marinković v. Serbia*, § 59.

¹²⁵ М. Настић, „Делотворност уставне жалбе због повреде права на суђење у разумном року у поступцима извршења судских одлука против привредних и државних предузећа“, *Билтен Коморе јавних извршитеља Републике Србије*, бр. 10, 2025, стр. 40-56.

Ипак, делотворност уставне жалбе се не исцрпљује само у формалном признавању овог правног средства од стране Европског суда, већ подразумева и стварну способност Уставног суда да у разумном временском оквиру донесе квалитетну и добро образложену одлуку, што доводи у везу питање делотворности са проблемом великог броја предмета пред Уставним судом, о којем је било речи у претходним поглављима рада.¹²⁶

У том контексту се уставна жалба може посматрати као значајан механизам националне заштите људских права, чија се делотворност огледа у могућности да се повреде Уставом зајемчених права отклоне у оквиру домаћег правног поретка пре обраћања Европском суду за људска права.¹²⁷

3.4. Значај праксе Европског суда за унапређење заштите људских права у Републици Србији

Утицај праксе Европског суда за људска права на домаћи правни систем далеко превазилази оквире појединачних предмета пред Уставним судом. Кроз континуирано праћење и примену стандарда развијених у Стразбуру, домаћи правни систем постепено усваја савремена схватања о садржини и границама појединих људских права, што доприноси општем подизању нивоа заштите људских права у Републици Србији.¹²⁸

Значај праксе Европског суда за људска права се огледа пре свега у томе што његове одлуке конкретизују садржину права гарантованих Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Конвенцијске одредбе су по својој природи широко формулисане, због чега њихово стварно значење и домашај у великој мери зависе од тумачења које Европски суд развија у својој пракси. На тај начин, судска пракса постепено обликује европске стандарде заштите људских права и пружа националним органима смернице за њихову примену у конкретним случајевима.¹²⁹

Пракса Европског суда има посебан значај за државе које су попут Републике Србије део система Европске конвенције и које су прихватиле обавезу да обезбеде делотворну заштиту права и слобода гарантованих Конвенцијом. У том смислу, обавеза

¹²⁶Ј.Ћирић, „Уставне жалбе у Србији – проблем великог броја“, *Билтен Уставног суда за 2018. годину*, Београд, 2019, стр. 948–955.

¹²⁷Д.Симовић, *op.cit.*

¹²⁸*Ibid.*, стр. 104–106.

¹²⁹European Court of Human Rights, *The European Court of Human Rights: Questions & Answers for Lawyers*, 2023, стр. 6.

државе се не исцрпљује у формалном прихватању Конвенције, већ подразумева и стварање услова за њену стварну и делотворну примену у домаћем правном поретку. Због тога национални судови имају значајну улогу у том процесу, јер се заштита људских права превасходно остварује на националном нивоу пре него што питање дође пред Европски суд.¹³⁰ Управо се у овом контексту показује значај начела супсидијарности, јер се Европски систем заштите људских права заснива на претпоставци да су националне власти, а нарочито национални судови првенствено одговорни за обезбеђивање права и слобода гарантованих Конвенцијом. Европски суд интервенише онда када национални суд није обезбедио одговарајућу заштиту, али његова улога није да постане замена за националне судове. Савремени приступ систему Конвенције због тога и почива на подели одговорности између националних органа и Европског суда.¹³¹

У том смислу, значај праксе Европског суда за домаћи правни систем не треба посматрати само кроз број пресуда донетих против одређене државе, већ је много значајнији њен утицај на начин на који домаћи судови тумаче и примењују права гарантована Конвенцијом.

Посебно је значајно то што пракса Европског суда у одређеним областима пружа веома конкретне критеријуме за оцену постојања повреде људских права. То се, између осталог односи на право на правично суђење, право на суђење у разумном року, право на делотворан правни лек, право на мирно уживање имовине итд.¹³² Ови стандарди омогућавају националним судовима да апстрактне гаранције људских права примене на конкретне животне ситуације и обезбеде делотворнију судску заштиту.

Компаративна искуства других држава чланица Савета Европе показују да континуирани дијалог између националних уставних судова и Европског суда за људска права представља један од најефикаснијих механизма за постепено

¹³⁰J.Gerards, „The European Court of Human Rights and the National Courts – Giving Shape to the Notion of ‘Shared Responsibility’“, u: Gerards, J. H., Fleuren, J. W. A. (eds.), *Implementation of the European Convention on Human Rights and of the Judgments of the ECtHR in National Case-Law: A Comparative Analysis*, Cambridge–Antwerp–Portland, Intersentia, 2014, стр. 17–23.

¹³¹ European Court of Human Rights, „Dialogue with national courts“, доступно на: <https://www.echr.coe.int/dialogue-with-national-courts>, приступљено: 18. 8. 2026.

¹³²P. Leach, *Taking a Case to the European Court of Human Rights*, Oxford: Oxford University Press, 2017.

уједначавање стандарда заштите људских права на европском континенту, без нарушавања уставног идентитета и суверенитета појединих држава.¹³³

Суштина судског дијалога је у међусобној размени правних аргумената и у постепеном развијању заједничких стандарда. Европски суд приликом развијања својих стандарда у обзир узима правна решења и праксу држава чланица, док национални судови у својој пракси користе стандарде развијене у Стразбуру. На тај начин настаје процес узајамног утицаја који доприноси развоју европског простора заштите људских права.¹³⁴

У том смислу, унапређење праксе Уставног суда Републике Србије у духу стандарда Европског суда за људска права не представља само међународноправну обавезу државе, већ и значајан допринос јачању владавине права и правне сигурности грађана у домаћем правном систему. Питања делотворности и квалитета одлучивања Уставног суда биће додатно осветљена у петом поглављу, кроз анализу пет одабраних одлука донетих по уставним жалбама, чиме ће се теоријска разматрања изнета у овом и претходним поглављима повезати са конкретном судском праксом.

¹³³ European Court of Human Rights, „Dialogue with national courts“, доступно на: <https://www.echr.coe.int/dialogue-with-national-courts>, приступљено: 18. 8. 2026.

¹³⁴ M. Amos, „The Dialogue between United Kingdom Courts and the European Court of Human Rights“, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 61, бр. 3, 2012, стр. 557–584.

IV КОМПАРАТИВНИ МОДЕЛИ УСТАВНЕ ЖАЛБЕ У ЕВРОПСКИМ ПРАВНИМ СИСТЕМИМА

Сагледавање домаћег модела уставне жалбе не би било потпуно без његовог поређења са решењима која постоје у другим европским правним системима. Упоредноправна анализа омогућава уочавање како заједничких начела на којима почива овај институт у различитим државама, тако и специфичности које произлазе из различитих правних традиција, уставноправних култура и организационих решења. У овом поглављу биће анализирани модел уставне жалбе у Савезној Републици Немачкој, као најразвијенији и историјски најутицајнији модел, затим модел у Краљевини Шпанији, као и најзначајније карактеристике других европских система, са циљем сагледавања могућности за унапређење српског модела уставне жалбе.

Приликом упоредноправне анализе уставне жалбе, у теорији уставног процесног права се уобичајено примењује неколико критеријума разликовања националних модела – круг овлашћених подносилаца, предмет заштите (да ли се уставна жалба може изјавити само против судских одлука или и против других појединачних и општих аката), постојање и обим механизма претходне селекције предмета, као и правно дејство коначних одлука. Ови критеријуми омогућавају систематско сагледавање сличности и разлика између појединих европских модела уставне жалбе, а истовремено указују на заједничке изазове са којима се готово сви уставни судови сусрећу у пракси, а пре свега на проблем великог броја поднетих иницијатива и потребу проналажења равнотеже између приступачности овог правог средства грађанима и очувања ефикасности рада суда. Компаративни приступ, стога није сам себи циљ, већ служи бољем разумевању домаћег модела уставне жалбе и идентификовању могућих праваца за унапређење његове нормативне и практичне делотворности.

За разлику од нормативне контроле, којом се права и обавезе грађана штите посредно, у поступку по уставној жалби се права појединца непосредно се узимају у заштиту испитивањем конкретних правних аката којима се задире у његове фундаменталне правне позиције.¹³⁵

¹³⁵ Д.Стојановић, *Уставно правосуђе – уставно процесно право*, Ниш: Правни факултет, Центар за публикације, 2016, стр. 30.

4.1. Уставна жалба у Савезној Републици Немачкој (Verfassungsbeschwerde)

Немачки модел уставне жалбе, познат као Verfassungsbeschwerde, представља историјски најстарији и функционално најразвијенији модел овог правног института у Европи, а истовремено и модел који је непосредно утицао на увођење сличних решења у великом броју других европских држава, укључујући и Републику Србију.¹³⁶

Правни основ немачке уставне жалбе садржан је у Основном закону (Grundgesetz), који предвиђа да свако лице које сматра да му је једно од основних права повређено од стране јавне власти може поднети уставну жалбу Савезном уставном суду.¹³⁷

Овако широко постављен круг овлашћених подносилаца, као и чињеница да се уставна жалба може изјавити не само против судских одлука, већ и против аката законодавне и извршне власти, чине немачки модел изузетно свеобухватним видом уставносудске заштите.

Посебно је значајно што се у немачком систему уставна жалба може усмерити против различитих облика деловања јавне власти, укључујући акте законодавца, управе и судова, али и против одређених пропуштања јавне власти. На тај начин предмет уставне жалбе није ограничен само на судске одлуке, већ обухвата шири круг јавноправних аката и поступања која могу довести до повреде основних права.¹³⁸

Посебна карактеристика немачког система јесте постојање механизма претходног испитивања допуштености уставне жалбе (Annahmeverfahren), којим се врши селекција предмета који ће бити прихваћени за мериторно одлучивање, чиме се Савезни уставни суд растерећује од великог броја очигледно неоснованих или правно небитних представки.¹³⁹

Услов допуштености немачке уставне жалбе, поред исцрпљивања правног пута, подразумева и постојање посебног уставноправног значаја питања које се поставља, или постојање тешке и неотклоњиве штете за подносиоца уколико би му уставносудска

¹³⁶М. Станић, „Уставна жалба у Немачкој као узор уставне жалбе у Србији – извор проблема, али и решења“, *СЈР – Фондација Центар за јавно право*, 2019, стр. 51–71.

¹³⁷Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG), чл. 93, ст. 1, тач. 4а.

¹³⁸Д. Стојановић, *op. cit.*, стр. 32.

¹³⁹М. Станић, *op. cit.*

заштита била ускраћена, чиме се систем усмерава ка предметима од начелне важности, а не ка исправљању сваке појединачне грешке редовних судова.¹⁴⁰

Оваква селективност немачког модела представља одговор на проблем великог броја предмета, који погађа и Уставни суд Републике Србије, а који је анализиран у претходним поглављима овог рада. Управо у овом сегменту немачки модел пружа значајне поуке за домаћи правни систем.

Значајна карактеристика немачког система јесте и правно дејство одлука Савезног уставног суда, које имају снагу закона у случајевима када се односе на оцену уставности прописа, а које обавезују све државне органе укључујући и редовне судове, чиме се обезбеђује уједначена примена уставних стандарда широм правног система.¹⁴¹

Немачка теорија и пракса развиле су и посебан концепт тзв. посредног дејства основних права (*mittelbare Drittwirkung*), према коме основна права, иако су примарно усмерена против државе, посредно делују и у односима између приватних лица, кроз тумачење генералних клаузула грађанског права у складу с уставним вредностима, што значајно проширује домашај уставносудске заштите.¹⁴²

У теорији се истиче да немачки модел, упркос својој широкој доступности, успева да одржи ефикасност управо захваљујући развијеном систему филтрирања предмета и високом степену специјализације судија и стручне службе Савезног уставног суда, што представља елементе које би домаћи систем могао делимично преузети приликом даљег унапређења.¹⁴³

Уставна жалба у Немачкој има и супсидијарни карактер, односно подносилац је по правилу дужан да претходно исцрпи сва расположива правна средства, а уставна жалба је последња могућност за остваривање заштите основних права. Од овог правила су могући изузеци у случајевима предвиђеним процесним правом, нарочито када

¹⁴⁰J. Kim, „The Acceptance Procedure for the Constitutional Complaint of the German Constitutional Court“, *Kyungpook National University Law Journal*, No. 80, 2023, pp. 491–530; Gesetz über das Bundesverfassungsgericht (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – BVerfGG), § 93a.

¹⁴¹Act on the Federal Constitutional Court (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – BVerfGG), § 31.

¹⁴²D. Kommers, „*The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany*“, 2nd ed., Durham–London: Duke University Press, 1997, стр. 62–65.

¹⁴³М. Станић, *op. cit.*

уставна жалба има општи значај или када би упућивање подносиоца на друга правна средства могло да доведе до тешке и ненадокнадиве штете.¹⁴⁴

4.2. Уставна жалба у Краљевини Шпанији (Recurso de amparo)

Шпански модел уставне жалбе, познат као recurso de amparo, уведен је Уставом Шпаније из 1978. године, у контексту успостављања демократског уставног поретка након завршетка Франковог режима, и представљао је један од кључних института за обезбеђивање стварне заштите основних права у новоуспостављеном демократском систему.¹⁴⁵

За разлику од немачког модела, који обухвата широк круг основних права, recurso de amparo у шпанском праву ограничен је на заштиту одређене категорије права – пре свега основних права и јавних слобода садржаних у одређеном делу устава, док заштита других уставних права остаје у надлежности редовних судова, без могућности директног обраћања Уставном суду.

Оваква рестриктивност у погледу предмета заштите представља једно од решења којима се шпански уставотворац определио за ужи, али интензивнији облик уставносудске заштите, усмерен на најзначајније категорије људских права, за разлику од српског модела који, по угледу на немачки, обухвата сва уставом гарантована права и слободе.¹⁴⁶

Шпански Уставни суд је, слично немачком искуству, током деведесетих и двехиљадитих година суочен са изразитим порастом броја уставних жалби, што је довело до законодавне реформе из 2007. године којом је уведен строжи критеријум допуштености, заснован на постојању посебног уставноправног значаја (special constitutional relevance) предмета уставне жалбе.¹⁴⁷

Овом реформом, шпански модел се додатно приближио немачком систему филтрирања предмета, чиме је потврђена општа тенденција европских уставних судова да, у циљу очувања квалитета и ефикасности уставносудске заштите, уводе механизме селекције предмета од начелног значаја, уместо мериторног разматрања сваке поднете уставне жалбе.

¹⁴⁴Д. Стојановић, *op. cit.* стр. 31–32.

¹⁴⁵Constitución Española de 1978, чл. 53. ст. 2. и чл. 161. ст. 1. тач. b.

¹⁴⁶Constitución Española de 1978, чл. 53. ст. 2

¹⁴⁷Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional, чл. 49. ст. 1. и чл. 50. ст. 1.

Компаративни посматрачи указују на то да шпанско искуство показује да увођење строжих критеријума допуштености не мора нужно ићи на штету заштите људских права, уколико је праћено јасним и предвидивим критеријумима, транспарентном применом и могућношћу да се питања од системског значаја ипак разматрају мериторно.¹⁴⁸

4.3. Остали европски системи и разлике у обиму заштите

Поред немачког и шпанског модела, институт сличан уставној жалби постоји и у другим европским правним системима, при чему се разлике огледају како у обиму заштићених права, тако и у процесним условима под којима се овај институт може користити.

У Републици Аустрији, уставна жалба се остварује у оквиру шире надлежности Уставног суда (Verfassungsgerichtshof) за одлучивање о жалбама против управних аката којима се повређују уставом зајамчена права, при чему аустријски модел показује одређене специфичности у погледу односа према управном судству и подели надлежности између Уставног и Управног суда.¹⁴⁹

За разлику од немачког модела, аустријска уставна жалба је традиционално била предметно уже постављена и усмерена пре свега на управне акте. Њоме се нису могле непосредно побијати пресуде, што представља значајну разлику у односу на немачко решење.¹⁵⁰

Устав Републике Хрватске познаје институт уставне тужбе, којом се штите уставом зајамчена људска права и основне слободе повређене појединачним актом државног тела, тела јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе или правних лица с јавним овлашћењима, а поступак пред Уставним судом Хрватске у великој мери подсећа на српски модел, будући да оба система деле заједничко наслеђе из периода социјалистичке Југославије.¹⁵¹

¹⁴⁸ М. Настић, „Компаративна анализа европског и националног система заштите људских права у поступку по уставној жалби“, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 63/2012, стр. 259.

¹⁴⁹ Bundes-Verfassungsgesetz (B-VG), чл. 144.

¹⁵⁰ Д. Симовић, „Уставна жалба – теоријскоправни оквир“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2012, стр. 209-210.

¹⁵¹ Уставни закон о Уставном суду Републике Хрватске, „Народне новине“, бр. 99/1999, 29/2002, 49/2002 – пречишћени текст, 150/2011, 76/2013, чл. 62–63.

Устав Републике Словеније предвиђа уставну жалбу против појединачних аката којима се повређују људска права и основне слободе, при чему словеначки Уставни суд, слично немачком моделу, прихвата уставну жалбу на мериторно разматрање само уколико предмет покреће питање од ширег значаја за правну сигурност, уставност или развој права, или уколико је повреда права подносиоца очигледно тешка и има значајне последице за подносиоца.¹⁵²

Компаративна анализа показује да се европски модели уставне жалбе могу поделити у две основне групе: системе који уставну жалбу третирају као широко доступно правно средство отворено за све категорије уставних права (немачки и хрватски модел, коме одговара и српско решење), и системе који уставну жалбу ограничавају на ужи круг посебно значајних права (шпански модел).¹⁵³

Поред овог основног критеријума разликовања, системи се разликују и по томе да ли примењују механизам претходне селекције предмета (немачки, шпански и словеначки модел), или уставна жалба подлеже мериторном разматрању без посебног филтера допуштености заснованог на значају предмета, што је донедавно било карактеристично управо за српски модел.

Искуства земаља централне и источне Европе, које су уставну жалбу или сличне институте уводиле у периоду транзиције ка демократском уставном поретку, показују да је почетни период примене овог института готово редовно праћен наглим порастом броја предмета, услед претходног дефицита ефикасне заштите људских права, што указује да проблем великог броја предмета није специфичност искључиво српског система.¹⁵⁴

4.4. Компаративна анализа и могућност унапређења српског модела

Полазећи од изложене упоредноправне анализе, могуће је извести неколико закључака релевантних за оцену и даље унапређење српског модела уставне жалбе.

¹⁵²Устав Републике Словеније, „Урадни лист РС“, бр. 33/91-I и др., чл. 160; Закон о Уставном суду, „Урадни лист РС“, бр. 15/94 и др., чл. 50–55.

¹⁵³G. Harutyunyan, A. Mavčič, *The Constitutional Review and Its Development in the Modern World: A Comparative Constitutional Analysis*, Yerevan–Ljubljana, 1999.

¹⁵⁴J. Тирић, „Уставне жалбе у Србији – проблем великог броја“, *Билтен Уставног суда за 2018. годину*, Београд, 2019, стр. 950–954.

Пре свега, проблем великог броја предмета пред Уставним судом Републике Србије, на који је указано у претходним поглављима овог рада, представља изазов са којим су се, у различитим фазама развоја својих уставносудских система, суочили и немачки и шпански Уставни суд, при чему су обе државе на овај проблем одговориле увођењем механизма селекције предмета заснованих на критеријуму посебног уставноправног значаја.¹⁵⁵

Увођење сличног критеријума у српски правни систем – који би омогућио да се уз редовно мериторно одлучивање о постојању повреде права, уведе и додатни елемент процене начелног значаја предмета за развој уставноправних стандарда – могло би допринети растерећењу Уставног суда и усмеравању његових капацитета ка предметима од системског значаја, без нарушавања суштине индивидуалне заштите права.

Немачко искуство посебно указује на значај развијене стручне службе и специјализованих организационих јединица у оквиру уставног суда, које врше претходну анализу допуштености и основаности великог броја предмета, чиме се судијама омогућава да своје ресурсе усмере на мериторно одлучивање о најсложенијим и најзначајнијим питањима.¹⁵⁶

Са друге стране, шпанско искуство показује да реформа критеријума допуштености мора бити праћена јасним законским одређењем појма посебног уставноправног значаја, као и транспарентном и ујединаченом применом овог критеријума у пракси, како не би довела до произвољног искључивања оправданих захтева грађана из уставносудске заштите.

У домаћој теорији се, у контексту анализе могућности унапређења српског модела, указује и на потребу јачања образложења одлука Уставног суда, доследнијег позивања на сопствену ранију праксу ради обезбеђења правне сигурности и предвидивости, као и даљег продубљивања дијалога са праксом Европског суда за људска права.¹⁵⁷

¹⁵⁵К. Манојловић Андрић, „Поступак и обим испитивања уставне жалбе“, у: Б. Ненадић (прир.), *Улога и значај Уставног суда у очувању владавине права 1963–2013*, Београд: Уставни суд, 2013, стр. 163.

¹⁵⁶D. P. Kommers, *The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany*, 2. изд., Durham–London: Duke University Press, 1997, стр. 30–31.

¹⁵⁷М. Настић, „Одлучивање Уставног суда Србије у поступку по уставној жалби“, *Правни живот*, бр. 12/2018, том IV, стр. 521–537.

Ваља, међутим, имати у виду и специфичности домаћег правног система приликом преузимања упоредноправних решења. Свако унапређење модела уставне жалбе у Републици Србији мора бити усклађено са уставним и институционалним оквиром земље, капацитетима Уставног суда, као и специфичностима правне традиције и правне културе, како би реформа била не само теоријски утемељена, већ и практично спроводива.

На основу изложене упоредноправне анализе може се закључити да, иако српски модел уставне жалбе почива на солидним нормативним основама сличним немачком узору, постоји значајан простор за његово унапређење, првенствено у погледу увођења критеријума селекције предмета од начелног значаја, јачања образложења одлука и даљег усклађивања са европским стандардима заштите људских права. Ови закључци биће обједињени и разрађени у завршном делу рада.

V АНАЛИЗА ОДАБРАНИХ ОДЛУКА УСТАВНОГ СУДА СРБИЈЕ ПО УСТАВНОЈ ЖАЛБИ

Након разматрања нормативног оквира уставне жалбе, њеног места у систему заштите људских права, као и улоге Уставног суда у поступку одлучивања, и упоредноправних искустава, неопходно је анализирати начин на који се овај правни институт остварује у пракси. Значај сваког правног средства не огледа се само у његовом нормативном уређењу, већ пре свега у начину на који се примењује и у способности да у конкретним случајевима обезбеди делотворну заштиту права и слобода појединаца.

Уставна жалба у правном систему Републике Србије представља посебан механизам непосредне уставноправне заштите људских права и слобода. Њена суштина огледа се у могућности појединца да се, након исцрпљивања других правних средстава, обрати Уставном суду уколико сматра да му је појединачним актом или радњом државног органа, органа локалне самоуправе или другог носиоца јавних овлашћења повређено право или слобода гарантована Уставом.¹⁵⁸

Практични значај уставне жалбе посебно долази до изражаја кроз одлуке Уставног суда којима се постепено обликују уставноправни стандарди заштите људских права. Кроз своју праксу Уставни суд не делује само као орган који пружа индивидуалну заштиту у конкретном случају, већ истовремено доприноси развоју принципа владавине права, уједначавању судске праксе и приближавању домаћег правног система европским стандардима заштите људских права.

Анализа праксе Уставног суда има посебан значај јер омогућава сагледавање стварног домашаја уставне жалбе. Иако је њена основна функција заштита субјективних права појединаца, поступање Уставног суда има и шири институционални значај. Одлуке донете у поступцима по уставним жалбама утичу на рад других државних органа, посебно редовних судова, јер указују на неопходност поштовања уставних стандарда приликом примене права.

У овом поглављу биће анализиране одабране одлуке Уставног суда Републике Србије донете поводом уставних жалби, са циљем да се прикаже начин на који Суд тумачи и примењује поједине уставне гаранције. Анализом различитих врста одлука —

¹⁵⁸Закон о Уставном суду, чл. 82–85.

од оних којима је уставна жалба усвојена, преко одлука којима је одбијена као неоснована, па све до решења о одбацивању — омогућава се свеобухватнији увид у критеријуме које Уставни суд примењује приликом оцене постојања повреде уставних права.

Посебна пажња биће посвећена одлукама које се односе на најзначајније области уставне заштите: право на правично суђење, право на суђење у разумном року, право на имовину, као и процесне гаранције у кривичном поступку. Избор ових одлука заснован је на њиховом значају за развој праксе Уставног суда и њиховој повезаности са стандардима Европске конвенције о људским правима.

Приликом анализе биће испитани не само исходи конкретних поступака, већ и правна аргументација Уставног суда, критеријуми које Суд примењује, однос према пракси Европског суда за људска права, као и значај појединих одлука за даљи развој система заштите људских права у Републици Србији.

Посебан аспект анализе односи се на питање граница уставносудске контроле. Уставни суд, иако представља највиши орган заштите уставности и људских права, није инстанциони суд и нема улогу додатне жалбене инстанце која би преиспитивала сваку одлуку редовних судова. Због тога је од посебне важности испитати на који начин Суд прави разлику између питања законитости, која припадају надлежности редовних судова, и питања уставности, која представљају предмет његовог одлучивања.

Кроз анализу одабраних предмета настоји се показати да уставна жалба представља динамичан инструмент заштите људских права, чији значај превазилази оквире појединачног случаја. Одлуке Уставног суда представљају важан извор уставноправних стандарда и имају значајну улогу у јачању правне сигурности, заштити појединца од произвољног поступања јавне власти и развоју демократске правне државе.

5.1. Анализа одлуке УЖ 3044/24 (право на суђење у разумном року)

Право на суђење у разумном року представља један од основних елемената права на правично суђење и једну од најзначајнијих процесних гаранција у систему заштите људских права. Ово право има за циљ да обезбеди да се о правима и обавезама појединаца одлучи у поступку који се спроводи без неоправданих одлагања, јер сама

могућност приступа суду губи свој стварни значај уколико поступак траје неразумно дуго.¹⁵⁹

Устав Републике Србије гарантује сваком лицу право да непристрасан, независан и законом установљен суд, правично и у разумном року, расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, основаности сумње која је била разлог за покретање поступка, као и оптужбама против њега.¹⁶⁰

Наведена уставна гаранција представља део ширег система процесне заштите људских права који је развијен и кроз праксу Европског суда за људска права у примени члана 6. Европске конвенције о људским правима.¹⁶¹

У предмету Уж 3044/24, Уставни суд Републике Србије је одлучивао о уставној жалби изјављеној због повреде права на суђење у разумном року. Подносилац је указао да је поступак пред надлежним органима трајао прекомерно дуго, чиме је по његовом мишљењу дошло до повреде права која су му гарантована Уставом.¹⁶²

Суштина навода подносиоца је била у тврдњи да судски поступак није окончан у периоду који би се могао сматрати разумним, као и да надлежни органи нису поступали са потребном ефикасношћу и дужном пажњом. Имајући у виду природу права на суђење у разумном року, подносилац није био дужан да доказује постојање намере или несавесног поступања суда, већ чињеницу да је укупно трајање поступка довело до прекорачења граница прихватљивог трајања судске заштите.

Приликом одлучивања о постојању повреде, Уставни суд примењује критеријуме који су прихваћени у његовој досадашњој пракси, али и у пракси Европског суда за људска права. Основни критеријуми који се узимају у обзир јесу: сложеност предмета, понашање подносиоца уставне жалбе, поступање суда и других државних органа и значај предмета за подносиоца.

Сложеност предмета представља један од првих елемената који се анализира, јер одређени поступци због сложених чињеничних или правних питања објективно

¹⁵⁹М. Салма, „Суђење у разумном року – Правна средства којима се штити право на суђење у разумном року“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, год. XLIX, бр. 3/2015, стр. 1008.

¹⁶⁰Устав Републике Србије, чл. 32. ст. 1.

¹⁶¹Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, чл. 6.

¹⁶²Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-3044/2024 од 11. децембра 2025. године, База судске праксе Уставног суда, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=22781>, приступљено: 13. 7. 2026.

захтевају дуже трајање. Међутим, сама сложеност предмета не може неограничено оправдавати дуготрајност поступка, већ се мора проценити да ли су судови предузели све неопходне радње како би поступак окончали у разумном року.¹⁶³

Такође, приликом оцене повреде овог права узима се у обзир понашање самог подносиоца. Уколико странка својим радњама значајно доприноси одуговлачењу поступка, држава не може бити искључиво одговорна за његово трајање. Са друге стране, уколико подносилац поступа процесно савесно, а поступак и даље неоправдано дуго траје, одговорност се првенствено повезује са организацијом и функционисањем правосудног система.

Уставни суд је у својој пракси више пута истакао да држава има позитивну обавезу да организује правосудни систем на начин који омогућава судовима да поступају ефикасно и да грађани у разумном року остваре судску заштиту. Овај стандард произилази из схватања да право на приступ правди не сме бити само формално гарантовано, већ мора бити практично и делотворно.

У конкретном предмету, Уставни суд је оценио укупно трајање поступка и околности које су утицале на његову дужину, те закључио да је прекорачена граница разумног рока. Суд је посебно имао у виду чињеницу да одговорност за дужину поступка није могла бити приписана подносиоцу уставне жалбе, већ да је последица недовољно ефикасног поступања надлежних органа.

Овакво поступање Уставног суда указује на значај уставне жалбе као делотворног средства заштите права грађана. Наиме, лице које није добило судску одлуку у разумном року има могућност да пред Уставним судом затражи заштиту свог права и укаже на недостатке у функционисању правосудног система.

Посебан значај ове одлуке огледа се у потврђивању принципа да неефикасност правосуђа не може бити оправдање за повреду основних права појединаца. Велики број предмета, организациони проблеми или недостатак ресурса могу представљати изазове за државу, али не могу бити разлог због којег би грађанин сносио последице неефикасности система.

¹⁶³Врховни касациони суд, „Суђење у разумном року као правни стандард“, Рж г 141/2014 од 5. 11. 2014. године, доступно на : <https://www.vrh.sud.rs/sr-lat/r%C5%BE-g-1412014-razumni-rok-kao-pravni-standard>, приступљено: 18. 8. 2026.

У том смислу, пракса Уставног суда Републике Србије прати стандарде Европског суда за људска права, који у својим одлукама наглашава да је држава дужна да обезбеди такав систем судске организације који омогућава поштовање права на суђење у разумном року.¹⁶⁴

Анализирана одлука показује да уставна жалба има двоструку функцију. Са једне стране, она обезбеђује индивидуалну заштиту лица чије је право повређено, док са друге стране делује превентивно и корективно, јер указује државним органима на потребу унапређења ефикасности судског система.

Из наведеног произилази да право на суђење у разумном року није само захтев процесне природе, већ представља један од основних показатеља владавине права. Ефикасно правосуђе представља предуслов поверења грађана у институције, а одлуке Уставног суда по уставним жалбама имају значајну улогу у очувању тог поверења.

5.2. Анализа одлуке Уж21857/23 (право на правично суђење)

Право на правично суђење представља једно од темељних процесних права у систему заштите људских права. Његов значај произилази из чињенице да остваривање већине других права и слобода зависи од постојања независног, непристрасног и ефикасног судског механизма који омогућава појединцу да своја права заштити у правично спроведеном поступку.¹⁶⁵

Уставом Републике Србије гарантовано је право сваког лица да независан, непристрасан и законом установљен суд, правично и у разумном року, расправи и одлучи о његовим правима и обавезама, као и о основаности сумње која је била разлог за покретање поступка.¹⁶⁶ Ова уставна гаранција представља израз ширег принципа владавине права, јер подразумева не само постојање суда као институције, већ и обавезу суда да поступа на начин који обезбеђује правичност поступка и заштиту процесних права странака.

У предмету Уж 21857/23, Уставни суд Републике Србије одлучивао је о уставној жалби у којој је подносилац указивао на повреду права на правично суђење. Суштина његових навода односила се на тврдњу да одлуке редовних судова нису биле засноване

¹⁶⁴Европски суд за људска права, *Kudla v. Poland [GC]*, представка бр. 30210/96, пресуда од 26. октобра 2000. године, § 130.

¹⁶⁵Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, чл. 6.

¹⁶⁶Устав Републике Србије, чл. 32.

на довољним и јасним разлозима, односно да судови нису на адекватан начин одговорили на суштинске аргументе које је подносилац изнео током поступка.¹⁶⁷

Питање образложености судске одлуке има посебан значај у оквиру права на правично суђење. Наиме, обавеза суда да образложи своју одлуку не представља само формални захтев процесног права, већ представља гаранцију против произвољног одлучивања. Само одлука која садржи јасне, логичне и проверљиве разлоге омогућава странкама да разумеју због чега је суд донео одређени закључак и да, уколико сматрају да је њихово право повређено, користе расположива правна средства.¹⁶⁸

Уставни суд је у својој пракси прихватио становиште да недостатак образложења или образложење које не одговара на суштинска питања предмета може представљати повреду права на правично суђење. Међутим, истовремено је неопходно нагласити да Уставни суд није инстанциони суд и да његова улога није да преиспитује сваку евентуалну грешку у примени материјалног или процесног права. Његова интервенција оправдана је само у ситуацијама када је поступање редовних судова достигло ниво произвољности који доводи до повреде уставних гаранција.

У конкретном предмету, подносилац уставне жалбе је указивао да су редовни судови приликом одлучивања занемарили одређене наводе од значаја за исход поступка, као и да нису дали довољно разлога који би оправдали донету одлуку.

Приликом оцене ових навода, Уставни суд није приступио поновном утврђивању чињеничног стања, већ је испитивао да ли је поступак пред редовним судовима у целини био правичан и да ли су разлози наведени у судским одлукама били уставноправно прихватљиви.

Посебно значајан аспект ове одлуке односи се на принцип забране арбитрности у судском одлучивању. Иако редовни судови имају самосталност у тумачењу и примени закона, њихова одлука не сме бити последица произвољног поступања, већ мора бити заснована на разумној правној аргументацији.

¹⁶⁷ Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-21857/2023 од 27. новембра 2025. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sednice-suda/saopstenja-sa-sednica-velikih-veca/2025-11-27-15-22/saopstenje-sa-11-sednice-i-velikog-veca-odrzane>, приступљено: 13. јула 2026.

¹⁶⁸ Р. Јовић, „Стандард образложености судске одлуке – први дио – образложење у формалном и материјалном смислу“, *Српска правна мисао*, год. 29, бр. 56, 2024, стр. 66.

Уставни суд је оценио да у конкретном случају образложење редовних судова није испунило захтеве који произилазе из права на правично суђење, јер нису били дати довољно јасни одговори на кључна питања од значаја за одлучивање. На тај начин, подносиоцу није била обезбеђена делотворна судска заштита, што је довело до закључка о постојању повреде члана 32. став 1. Устава.

Значај ове одлуке огледа се у потврђивању стандарда да судска одлука мора бити резултат правног расуђивања које је доступно контроли. Образложење судске одлуке има двоструку функцију: са једне стране штити странке у поступку, јер им омогућава разумевање одлуке, а са друге стране доприноси поверењу јавности у судски систем.

Овај стандард је у складу са праксом Европског суда за људска права, који је истакао да члан 6. Европске конвенције не захтева да судови одговоре на сваки аргумент странака, али захтева да се размотре они наводи који су суштински за исход поступка.¹⁶⁹

У том смислу, право на образложену судску одлуку представља важан елемент контроле судске власти и спречавања њене произвољности. Без обавезе образлагања одлука, постојала би опасност да судско одлучивање буде ослобођено стварне контроле, што би било супротно принципима правне државе.

Посматрано са ширег становишта, одлука Уж 21857/23 показује значај уставне жалбе као корективног механизма у односу на рад редовног судства. Уставни суд не преузима улогу редовних судова, али обезбеђује да њихово поступање остане у границама уставних стандарда.

На тај начин се успоставља равнотежа између два важна принципа: независности судске власти и обавезе поштовања основних права грађана. Независност судова не значи слободу од сваког облика контроле, већ подразумева одговорност за поступање у складу са Уставом и законом.

Са аспекта развоја уставносудске праксе у Републици Србији, ова одлука има значај јер потврђује континуитет у приступу Уставног суда према коме право на правично суђење обухвата не само право на приступ суду и спровођење поступка, већ и

¹⁶⁹Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпаније*, представка бр. 18390/91, пресуда од 9. децембра 1994. године, §§ 29–30, Series A no. 303-A.

право странке да добије одлуку која је разумно образложена и заснована на прихватљивом правном закључивању.

5.3. Анализа одлуке Уж4499/25 (право на имовину)

Право на имовину представља једно од основних економских права човека и грађанина, чија је сврха обезбеђивање правне сигурности појединца у погледу његове имовинске сфере. Иако право својине није апсолутно право, његова ограничења морају бити подвргнута строгим условима како би се спречило неоправдано мешање државне власти у права појединаца.¹⁷⁰

Устав Републике Србије гарантује мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. Истим чланом предвиђено је да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне.¹⁷¹

Наведена уставна гаранција представља израз принципа правне сигурности и ограничења државне власти у односу на имовинска права грађана.

Заштита права на имовину има значајно место и у систему међународне заштите људских права у коме је гарантовано право сваког физичког и правног лица на мирно уживање своје имовине. Државама је признато право да регулишу коришћење имовине у складу са општим интересом, али уз обавезу очувања правичне равнотеже између захтева општег интереса и заштите основних права појединца.¹⁷²

У предмету Уж 4499/25, Уставни суд Републике Србије одлучивао је о уставној жалби због повреде права на имовину. Подносилац уставне жалбе је указивао да је поступањем државног органа дошло до ограничења његовог права својине, односно до мешања у његову могућност да слободно располаже својом имовином.¹⁷³

Према наводима подносиоца, ограничење његовог имовинског права није било праћено одговарајућом правном заштитом, нити је постојала адекватна равнотежа

¹⁷⁰Б. Бордаш, „Заштита имовине као људско право – основне напомене уз праксу Европског суда за људска права“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, год. XXXVII, бр. 1–2, 2003, стр. 167–178; Протокол бр. 1 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, чл. 1.

¹⁷¹Устав Републике Србије, чл. 58, ст. 1. и 2.

¹⁷²Протокол бр. 1 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, чл. 1; Европски суд за људска права, *Beyeler v. Italy* [GC], представка бр. 33202/96, пресуда од 5. јануара 2000. године, § 107.

¹⁷³Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-4499/2025 од 23. октобра 2025. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=22833>, приступљено: 13. јула 2026.

између интереса државе и последица које је спорна мера произвела по њега као појединца.

Приликом разматрања навода из уставне жалбе, Уставни суд је применио стандарде који се односе на оцену дозвољености ограничења права на имовину. Основно питање које се поставља у оваквим предметима јесте да ли је постојало мешање у право својине и, уколико јесте, да ли је такво мешање било уставноправно прихватљиво.

Уставносудска анализа ограничења права на имовину заснива се на неколико кључних елемената: постојање мешања у право на имовину; законитост таквог мешања; постојање легитимног јавног интереса; постојање правичне равнотеже између интереса заједнице и права појединца.

Први корак подразумева утврђивање да ли је актом или радњом државног органа дошло до ограничења права које ужива уставну заштиту. Мешање у право својине може имати различите облике — од формалног одузимања имовине, преко ограничења начина њеног коришћења, па све до мера које значајно утичу на економску вредност имовине.

Други елемент односи се на захтев законитости. Државни органи могу ограничити имовинска права само на основу јасног и предвидивог правног основа. Захтев законитости подразумева не само постојање формалне законске норме, већ и обавезу да та норма буде примењена на начин који је у складу са принципима правне сигурности и владавине права.

Трећи елемент односи се на постојање легитимног циља. Држава може ограничавати одређена права ради заштите јавног интереса, али такво ограничење не сме бити произвољно. Јавни интерес мора бити стварно постојећи и мора оправдавати степен ограничења које је наметнуто појединцу.

Најзначајнији део анализе представља испитивање пропорционалности, односно питање да ли је успостављена правична равнотежа између интереса државе и заштите индивидуалног права. Управо се у овој фази оцењује да ли је појединац поднео прекомерни терет у односу на корист која се постиже спорном мером.

У својој пракси Европски суд за људска права посебно наглашава да свака мера којом се ограничава право на имовину мора одржати „правичну равнотежу“ између захтева општег интереса и заштите основних права појединца. Уколико се појединац ставља у положај да сноси несразмерно велики терет у корист заједнице, долази до повреде права на мирно уживање имовине.¹⁷⁴

У конкретном предмету, Уставни суд је након анализе свих околности оценио да ограничење имовинског права подносиоца није задовољило наведене стандарде. Суд је посебно имао у виду последице које је спорна мера произвела по имовински положај подносиоца, као и чињеницу да није обезбеђена неопходна равнотежа између јавног интереса и заштите индивидуалног права.

Из тог разлога, Уставни суд је утврдио повреду права на имовину из члана 58. став 1. Устава и усвојио уставну жалбу.

Значај ове одлуке огледа се пре свега у потврђивању да право својине не представља само формално право уписано у правним актима, већ суштинску гаранцију правне сигурности појединца. Заштита имовине подразумева обавезу државе да приликом доношења и примене својих мера води рачуна о последицама које те мере производе по појединце.

Ова одлука такође потврђује значај принципа пропорционалности као једног од основних инструмената савременог уставног судства. Примена овог принципа омогућава Уставном суду да не посматра ограничење права само кроз питање формалне законитости, већ и кроз питање правичности и оправданости таквог ограничења.¹⁷⁵

Посматрано у ширем контексту, одлука Уж 4499/25 показује да пракса Уставног суда Републике Србије следи европске тенденције у области заштите људских права. Уставни суд кроз примену стандарда Европског суда за људска права доприноси хармонизацији домаћег система заштите права са европским правним простором.

¹⁷⁴Европски суд за људска права, *Sporrong and Lönnroth против Шведске*, представке бр. 7151/75 и 7152/75, пресуда од 23. септембра 1982. године, §§ 69, 73, Series A no. 52.

¹⁷⁵R. Alexy, „Constitutional Rights and Proportionality“, *Revus – Journal for Constitutional Theory and Philosophy of Law*, бр. 22, 2014, стр. 52–53.

5.4. Анализа одлуке Уж2838/22 (одбијање уставне жалбе)

За разлику од одлука у којима Уставни суд утврђује повреду Уставом гарантованих права и пружа уставноправну заштиту подносиоцима уставних жалби, посебан значај имају и одлуке којима се уставна жалба одбија као неоснована. Овакве одлуке омогућавају сагледавање граница уставносудске контроле и показују на који начин Уставни суд разликује повреду уставног права од питања која припадају надлежности редовних судова.

Предмет Уж 2838/22 односио се на питање заштите права на ограничено трајање притвора, гарантованог чланом 31. став 3. Устава Републике Србије, као и права на претпоставку невиности из члана 34. став 3. Устава. Наведена права представљају важне процесне гаранције у кривичном поступку, јер имају за циљ да обезбеде равнотежу између интереса државе да ефикасно води кривични поступак и потребе да се заштити право појединца на личну слободу.¹⁷⁶

Устав Републике Србије прописује да лице за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело може бити притворено само на основу одлуке суда и само ако је то неопходно ради вођења кривичног поступка. Истовремено, Устав гарантује да трајање притвора мора бити сведено на најкраће неопходно време. Ова гаранција представља израз принципа да притвор не сме имати карактер казне, већ искључиво процесне мере која служи обезбеђењу несметаног вођења поступка.

Подносилац уставне жалбе у предмету Уж 2838/22 указивао је да му је продужењем притвора повређено право на ограничено трајање притвора, јер је сматрао да редовни судови нису дали довољно конкретне и индивидуализоване разлоге који би оправдали наставак примене ове мере.

Према наводима подносиоца, одлуке редовних судова биле су засноване на општим разлозима, без довољне анализе његових личних околности и без јасног образложења због чега је притвор и даље неопходан.

Приликом одлучивања, Уставни суд је пошао од основног уставног стандарда према коме одређивање и продужење притвора мора бити оправдано конкретним разлозима који су релевантни за сваки појединачни случај. Само постојање законског

¹⁷⁶Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-2838/2022 од 24. септембра 2025. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=22635>, приступљено: 13. јула 2026.

основа за притвор није довољно, већ судови морају показати да у конкретним околностима постоје разлози који оправдавају даље ограничење права на слободу.

Уставни суд је приликом оцене навода уставне жалбе анализирао да ли су редовни судови приликом одлучивања дали релевантне и довољне разлоге за продужење притвора, као и да ли су своје одлуке засновали на индивидуалној процени околности конкретног предмета.

Посебно је значајно што је Уставни суд том приликом применио принцип да његова улога није да замени редовне судове у процени постојања притворских разлога. Наиме, питање постојања основане сумње, процена доказног материјала и одређивање потребе за применом процесних мера првенствено су у надлежности редовних судова.

Уставни суд интервенише само онда када оцени да је одлука о притвору очигледно произвољна, да не садржи довољне разлоге или да је дошло до несразмерног ограничења права на слободу.

У конкретном случају, Уставни суд је утврдио да су редовни судови дали довољно јасне и конкретне разлоге за продужење притвора. Као релевантне околности узете су у обзир чињенице које су се односиле на тежину кривичног дела, постојање опасности од понављања кривичног дела, ранију осуђиваност подносиоца и друге околности од значаја за процену даљег трајања мере.

Суд је оценио да наведени разлози нису били апстрактни или стереотипни, већ да су били засновани на конкретним околностима предмета. Због тога није прихватио наводе подносиоца да је дошло до повреде права из члана 31. став 3. Устава.

Када је реч о позивању на повреду претпоставке невиности, Уставни суд је такође применио стандард према коме сама чињеница да је против неког лица покренут кривични поступак или да је одређен притвор не представља повреду претпоставке невиности. Повреда би постојала само уколико би се у одлукама државних органа лице третирао као криво пре правноснажне осуђујуће пресуде.

Уставни суд је, након спроведене анализе, закључио да у конкретном предмету није дошло до повреде наведених уставних права, па је уставну жалбу одбио као неосновану.

Значај ове одлуке огледа се у потврђивању специфичне природе уставне жалбе. Наиме, чињеница да лице није задовољно одлуком суда не значи аутоматски да је дошло до повреде Устава. Уставни суд не оцењује да ли је редовни суд донео најбољу могућу одлуку са становишта примене закона, већ да ли је поступак спроведен у складу са основним уставним гаранцијама.

Ова одлука је значајна и због очувања границе између надлежности редовних судова и Уставног суда. Уколико би Уставни суд у сваком случају поново испитивао чињенице и доказе, дошло би до нарушавања принципа поделе власти и независности судства.

Истовремено, овакве одлуке не умањују значај уставне жалбе, већ потврђују њену праву природу. Уставна жалба је механизам заштите од повреда уставних права, а не додатни степен редовног судског поступка.

Посматрано у контексту европских стандарда, приступ Уставног суда одговара пракси Европског суда за људска права, који такође признаје државама одређени простор процене у области кривичног поступка, али захтева да ограничење слободе буде законито, неопходно и засновано на релевантним и довољним разлозима.

На основу свега наведеног, може се закључити да одлука Уж 2838/22 представља пример одмереног приступа Уставног суда, који истовремено штити основна права појединаца и поштује уставну улогу редовних судова.

5.5. Анализа решења Уж6729/19 (одбацивање уставне жалбе)

У систему уставне жалбе, поред одлука којима Уставни суд усваја или одбија уставне жалбе након оцене постојања повреде уставом гарантованих права, посебан значај имају и решења којима се уставна жалба одбацује због непостојања процесних претпоставки за одлучивање. Оваква решења указују на границе допуштености уставне жалбе и потврђују њену специфичну правну природу.

За разлику од редовних правних средстава, чији је циљ преиспитивање законитости и правилности одлука нижих судова, уставна жалба представља посебно средство намењено искључиво заштити права и слобода гарантованих Уставом Републике Србије. Стога, чињеница да је лице незадовољно исходом судског поступка сама по себи није довољна за допуштеност уставне жалбе. Неопходно је да подносилац

укаже на конкретну повреду уставног права која је последица противуставног поступања државног органа.¹⁷⁷

У предмету Уж 6729/19, Уставни суд Републике Србије одлучивао је о уставној жалби изјављеној против одлуке донете у парничном поступку. Подносилац уставне жалбе указивао је на повреду права на правично суђење из члана 32. став 1. Устава Републике Србије, као и права на једнаку заштиту права и на правно средство из члана 36. Устава.¹⁷⁸

Предмет спора пред редовним судовима односио се на питање ништавости одређене уговорне одредбе у уговорном односу између подносиоца и банке, при чему је подносилац сматрао да су редовни судови неправилно применили материјално право и да нису на одговарајући начин заштитили његова права.

Међутим, приликом разматрања навода уставне жалбе, Уставни суд је пошао од основног принципа да није надлежан да преиспитује правилност примене закона на исти начин као редовни судови. Његова улога није да буде још једна жалбена инстанца која ће поново оценити доказе, тумачити уговорне одредбе или заузимати став о томе како је требало применити материјално право.

Основно питање које Уставни суд разматра јесте да ли је поступањем суда дошло до повреде уставног права, односно да ли је поступак у целини био неправичан, произвољан или супротан основним уставним гаранцијама.

У конкретном предмету, Уставни суд је оценио да се наводи подносиоца суштински свode на неслагање са правним закључцима редовних судова и на захтев да Уставни суд поново оцени примену материјалног права. Такав захтев, међутим, излази из оквира надлежности Уставног суда.

Посебно значајан аспект ове одлуке јесте разматрање принципа да Уставни суд није „суд четврте инстанце“. Овај принцип представља једно од основних правила уставносудске контроле, јер би другачији приступ довео до тога да Уставни суд

¹⁷⁷Закон о Уставном суду, чл. 170.

¹⁷⁸Уставни суд Републике Србије, Решење Уж-6729/2019 од 15. октобра 2025. године, доступно на: <https://ustavni.sud.rs/sudska-praksa/baza-sudske-prakse/pregled-dokumenta?PredmetId=22821>, приступљено: 13. јула 2026.

преузме улогу редовних судова и постане орган који исправља сваку могућу правну грешку у судским одлукама.¹⁷⁹

Сврха постојања уставне жалбе није обезбеђивање још једног степена жалбе, већ обезбеђивање заштите највиших правних вредности — људских права и слобода. Због тога Уставни суд приступа предмету само са становишта уставности, а не са становишта редовне примене закона.

У овом предмету Суд је утврдио да оспорене одлуке садрже довољне и јасне разлоге, као и да нема елемената који би указивали на произвољно поступање судова. Чињеница да се подносилац није сложио са правним ставом судова није сама по себи представљала повреду права на правично суђење.

Из наведених разлога, Уставни суд је оценио да нису испуњене процесне претпоставке за вођење поступка по уставној жалби и донео решење о њеном одбацивању.

Значај овог решења огледа се у јасном дефинисању граница уставне жалбе. Уколико би Уставни суд прихватио да разматра свако неслагање са судском одлуком, дошло би до нарушавања односа између уставног и редовног судства. На тај начин би се нарушила улога редовних судова као органа који су првенствено надлежни за примену закона.

Ова одлука такође има значај са становишта принципа супсидијарности уставне жалбе. Она представља средство последње заштите када су исцрпљени други правни механизми и када постоји стварна повреда уставног права. Њена функција није да замени редован судски поступак, већ да исправи последице поступања које је достигло ниво повреде Устава.

Посматрано у ширем контексту, решење Уж 6729/19 доприноси очувању равнотеже између заштите људских права и очувања институционалне улоге различитих судова. Уставни суд кроз овакве одлуке истовремено штити значај уставне жалбе и спречава њену злоупотребу као додатног правног средства за поновно вођење спорова.

¹⁷⁹С. Драгић, „Улога Уставног суда у правном систему Републике Србије: заштитник људских права и/или четврта инстанца?“, *Гласник Адвокатске коморе Војводине* – часопис за правну теорију и праксу, год. LXXXVI, књ. 75, бр. 1, Нови Сад, 2015, стр. 16–23.

На основу анализе ове одлуке може се закључити да је једна од основних функција Уставног суда да обезбеди да државни органи поступају у складу са Уставом, али не и да преузме улогу редовних судова у решавању питања законитости. Управо ова граница представља један од кључних елемената ефикасног функционисања система уставне жалбе.

5.6. Општи закључци из анализиране судске праксе

Из анализиране праксе Уставног суда може се уочити да се највећи број основаних уставних жалби односи на повреде процесних права, пре свега права на правично суђење и права на суђење у разумном року. То указује да се најчешћи разлози за интервенцију Уставног суда не односе на погрешну примену материјалног права, већ на пропусте у обезбеђивању процесних гаранција које представљају саставни део права на правичан поступак.

Истовремено, анализиране одлуке показују да Уставни суд доследно примењује став да право на правично суђење обухвата не само право на приступ суду и јавну расправу, већ и право на образложену судску одлуку. Суд у својој пракси полази од тога да одлука која не садржи јасне, логичне и довољне разлоге не испуњава захтеве правичног поступка, јер странци онемогућава разумевање основа на којима је њен захтев прихваћен или одбијен.

Анализа праксе показује и да Уставни суд посебан значај придаје принципу пропорционалности приликом оцене ограничења људских права. Без обзира да ли је реч о праву на имовину, праву на слободу или другом Уставом гарантованом праву, Суд испитује да ли је ограничење било прописано законом, да ли је тежило легитимном циљу и да ли је постојао правичан баланс између јавног интереса и заштите права појединца.

Посматрано у целини, пракса Уставног суда показује да Суд не прихвата улогу додатне жалбене инстанце. У предметима у којима нису утврђени елементи произвољности или очигледне повреде уставних права, уставне жалбе су одбијане или одбациване, чиме је потврђен принцип да Уставни суд не преиспитује правилност примене закона, већ искључиво постојање повреде Уставом гарантованих права.

Значајно је истаћи да је у анализираним предметима уочљив утицај праксе Европског суда за људска права. Уставни суд се приликом тумачења права на правично

суђење, права на суђење у разумном року и права на мирно уживање имовине ослања на стандарде развијене у пракси Европског суда, чиме доприноси усклађивању домаћег правног поретка са европским системом заштите људских права.

На основу свега наведеног може се закључити да анализирана судска пракса потврђује да уставна жалба представља ефикасан механизам контроле уставности појединачних аката и заштите људских права. Истовремено, она показује да Уставни суд настоји да очува равнотежу између ефикасне заштите појединаца и поштовања надлежности редовних судова, чиме доприноси јачању правне сигурности, владавине права и уставности у Републици Србији.¹⁸⁰

¹⁸⁰Д. Стојановић, *Уставно право*, Ниш: СВЕН, 2013, стр. 481–482.

ЗАКЉУЧАК

Сprovedена анализа уставне жалбе у Републици Србији, њеног уставноправног оквира и односа према европским стандардима заштите људских права, потврђује да овај институт представља један од најзначајнијих механизма савременог уставног права, чији значај далеко превазилази пуку формалну могућност обраћања Уставном суду.

У првом поглављу рада показано је да уставна жалба, иако инспирисана немачким моделом *Verfassungsbeschwerde*, у домаћем правном систему представља самосталан, *sui generis* институт, чија је правна природа одређена супсидијарним карактером и искључивом усмереношћу на заштиту уставом гарантованих права, а не на исправљање сваке грешке у примени закона. Управо ова граница – између питања уставности, која су предмет одлучивања Уставног суда, и питања законитости, која остају у надлежности редовних судова – представља кључни елемент разумевања целокупног система уставносудске заштите у Србији.

Друго поглавље показало је да Уставни суд Републике Србије, захваљујући свом посебном уставноправном статусу и мешовитом начину избора судија, ужива легитимитет неопходан за обављање функције врховног тумача уставних гаранција људских права. Истовремено, анализа поступка и врста одлука указала је на то да делотворност уставне жалбе не зависи само од квалитета нормативног оквира, већ подједнако и од организационих капацитета суда, а посебно од доследног извршавања донетих одлука.

У трећем поглављу утврђено је да однос Уставног суда Републике Србије и Европског суда за људска права почива на начелу супсидијарности и континуираном дијалогу, а не на хијерархијском подређивању. Анализа је показала изражену тенденцију усклађивања домаће праксе са стандардима Стразбура, посебно у областима права на правично суђење и суђења у разумном року, при чему је уставна жалба, након почетног периода неуједначене праксе, призната као делотворно правно средство у смислу члана 13. Европске конвенције, барем у односу на поједине категорије права.

Упоредноправна анализа изложена у четвртном поглављу указала је на то да проблем великог броја предмета, са којим се суочава Уставни суд Републике Србије, није изолована домаћа специфичност, већ изазов са којим су се, у различитим фазама

развоја својих уставносудских система, суочили и немачки и шпански Уставни суд. Оба система су на овај проблем одговорила увођењем механизма селекције предмета према критеријуму посебног уставноправног значаја, што отвара простор за размишљање о сличним решењима и у домаћем правном систему.

Анализа одабраних одлука Уставног суда, спроведена у петом поглављу, потврдила је теоријске закључке изнете у претходним деловима рада кроз увид у конкретну судску праксу. Показано је да Уставни суд доследно примењује критеријуме развијене у пракси Европског суда за људска права приликом оцене повреде права на суђење у разумном року, права на образложену судску одлуку и права на имовину, али и да суд подједнако доследно штити границе сопствене надлежности у предметима у којима се наводи заправо своде на неслагање са применом материјалног права од стране редовних судова.

На основу спроведене анализе, потврђена је прва хипотеза рада, према којој уставна жалба у Републици Србији представља делотворно правно средство у смислу члана 13. Европске конвенције о људским правима, али и да њена делотворност у пракси заиста варира у зависности од врсте повреде на коју се односи, при чему је ова делотворност најизраженија управо у областима у којима је Уставни суд развио јасне, доследне и уставноправно утемељене стандарде.

Друга хипотеза, према којој пракса Уставног суда Републике Србије показује изражену тенденцију усклађивања са стандардима Европског суда за људска права, такође је потврђена, посебно у областима права на правично суђење, суђења у разумном року и заштите имовине, где је анализа одабраних одлука показала непосредно позивање Уставног суда на релевантну праксу Стразбура.

Трећа хипотеза, према којој упоредноправна анализа немачког и шпанског модела уставне жалбе указује на постојање простора за унапређење српског модела, нарочито у погледу критеријума допуштености и организације рада Уставног суда, потврђена је у шестом поглављу рада, кроз идентификовање конкретних механизма – попут селекције предмета према критеријуму посебног уставноправног значаја и јачања стручне службе суда – који би могли бити разматрани приликом будућег унапређења домаћег система.

На основу изложене анализе, могуће је формулисати неколико праваца у којима би домаћи модел уставне жалбе могао бити унапређен. Пре свега, требало би размотрити увођење додатног критеријума допуштености, заснованог на постојању посебног уставноправног значаја предмета, чиме би се капацитети Уставног суда усмерили ка питањима од системског значаја за развој уставноправних стандарда, без нарушавања суштине индивидуалне заштите права.

Даље, неопходно је континуирано јачање образложења одлука Уставног суда и последније позивање на сопствену устаљену праксу, чиме би се повећала правна сигурност и предвидивост за учеснике у поступку. Најзад, потребно је наставити и продубити дијалог са праксом Европског суда за људска права, посебно у областима у којима домаћа пракса још увек није у потпуности усклађена са стразбуршким стандардима.

Закључно, може се констатовати да уставна жалба у Републици Србији представља зрео и функционалан институт уставносудске заштите људских права, чији даљи развој треба да буде вођен искуствима упоредног права, али и специфичностима домаћег правног система, увек имајући у виду основну сврху овог института – ефикасну и делотворну заштиту човека и грађанина од произвољног поступања јавне власти.

Мислим да би за кончану оцену делотворности уставне жалбе требало навести и чињеницу да поступци по уставној жалби често трају више година. На тај закључак наводи и чињеница да се у саопштењима Уставног суда доступним на званичном сајту међу предметима о којима је Уставни суд одлучивао 2026. године налазе уставне жалбе поднете 2017, 2018, 2019 и 2020. године. Наведени подаци указују на постојање значајног временског јаза између тренутка подношења уставне жалбе и доношења одлуке Уставног суда. Ова околност је од посебног значаја у случајевима у којима се уставном жалбом указује на повреду права на суђење у разумном року, јер делотворност правног средства подразумева не само могућност његовог коришћења, већ и обезбеђивање одлуке у року који омогућава да се повређено право заштити благовремено и делотворно. Уколико се о уставној жалби одлучује након протеча више година од њеног подношења, поставља се питање да ли такво средство може у пуној мери остварити своју заштитну функцију, нарочито када је реч о поступцима у којима

повреда права и даље траје или у којима је благовремена реакција надлежног органа од посебног значаја.

ЛИТЕРАТУРА

I Монографије

1. Ђурић, Владимир, Уставна жалба, Београд: Београдски центар за људска права, 2000.
2. Harutyunyan, G., Mavčič, A., The Constitutional Review and Its Development in the Modern World (A Comparative Constitutional Analysis), Yerevan–Ljubljana, 1999.
3. Kommers, Donald P., The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany, 2nd ed., Durham–London: Duke University Press, 1997.
4. Марковић, Ратко, Уставно право, Београд: Правни факултет Универзитета у Београду – Центар за издаваштво и информисање, 2014.
5. Настић, Маја, Примена Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у поступку пред националним уставним судовима, Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу, 2014.
6. Настић, Маја, Уставна заштита људских права, Ниш: Правни факултет Универзитета у Нишу, 2021.
7. Sadurski, Wojciech, Rights Before Courts: A Study of Constitutional Courts in Post-Communist States of Central and Eastern Europe, Dordrecht: Springer, 2005.
8. Стојановић, Драган М., Уставно правосуђе: уставно процесно право, Ниш: Правни факултет, Центар за публикације, 2016.
9. Стојановић, Драган М., Уставно право, Ниш: СБЕН, 2013.
10. Стојановић, Драган М., Уставно судство – Уставни суд Републике Србије, Ниш, 2017.
11. Leach, Philip, Taking a Case to the European Court of Human Rights, 4th ed., Oxford: Oxford University Press, 2017.

II Научни радови и чланци

1. Alexy, Robert, „Constitutional Rights and Proportionality“, *Revus – Journal for Constitutional Theory and Philosophy of Law*, No. 22, 2014, DOI: 10.4000/revus.2783.
2. Amos, Merris, “The Dialogue between United Kingdom Courts and the European Court of Human Rights”, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 61, бр. 3, 2012.
3. Бордаш, Бернадет, „Заштита имовине као људско право – основне напомене уз праксу Европског суда за људска права“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, год. XXXVII, бр. 1–2, 2003.

4. Драгић, Сања, „Улога Уставног суда у правном систему Републике Србије: заштитник људских права и/или четврта инстанца?“, Гласник Адвокатске коморе Војводине – часопис за правну теорију и праксу, год. LXXXVI, књ. 75, бр. 1, Нови Сад, 2015.
5. Јовић, Роберт, „Стандард образложености судске одлуке – први дио – образложење у формалном и материјалном смислу“, Српска правна мисао, год. 29, бр. 56, 2024, стр. 61–75, DOI: 10.7251/SPMSR2356061J.
6. Лилић, Стеван, „Да ли је уставна жалба ефикасни правни лек за суђење у разумном року?“, Анали Правног факултета у Београду, бр. 2/2007.
7. Лилић, Стеван, „Уставна жалба као правно средство заштите људских и мањинских права и слобода у Србији“, Анали Правног факултета у Београду, бр. 2/2007.
8. Манојловић Андрић, Катарина, „Правно дејство касаторних одлука Уставног суда и начин отклањања штетних последица неуставности и незаконитости општих аката“, Билтен Врховног касационог суда, бр. 1/2018.
9. Манојловић Андрић, Катарина, „Поступак и обим испитивања уставне жалбе“, у: Ненадић, Боса (прир.), Улога и значај Уставног суда у очувању владавине права 1963–2013, Београд: Уставни суд, 2013.
10. Настић, Маја, „Уставна жалба због повреде права на суђење у разумном року у пракси Уставног суда Србије“, у: Петрушић, Невена (ур.), Приступ правосуђу – инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем Републике Србије, књ. 3, Ниш: Центар за публикације Правног факултета у Нишу, 2009.
11. Настић, Маја, „Делотворност уставне жалбе због повреде права на суђење у разумном року у поступцима извршења судских одлука против привредних и државних предузећа“, Билтен Коморе јавних извршитеља Републике Србије.
12. Настић, Маја, „Компаративна анализа европског и националног система заштите људских права у поступку по уставној жалби“, Зборник радова Правног факултета у Нишу, бр. 63/2012.
13. Настић, Маја, „Одлучивање Уставног суда Србије у поступку по уставној жалби“, Правни живот, бр. 12/2018, том IV.
14. М. Настић, „Делотворност уставне жалбе због повреде права на суђење у разумном року у поступцима извршења судских одлука против друштвених и државних предузећа“, Билтен Коморе извршитеља, бр. 11, 2025.
15. Ненадић, Боса М., „Заинтересовано лице у поступку по уставној жалби пред Уставним судом“, Фондација Центар за јавно право.

16. Ненадић, Боса, „Уставни суд Србије као ’жалбени суд’“, Правна ријеч, бр. 10/2007, Бања Лука, 2007.
17. Пејић, Ирена, „Уставносудска заштита основних права: уставна жалба у Србији“, Правни живот, тематски број „Право и слобода“, Београд, 2007.
18. Радојевић, Мијодраг, „Устав СФРЈ из 1974. године – између семантичког и номиналног устава (прилог теоријској класификацији)“, у: Пола века Устава Социјалистичке Федеративне Републике Југославије из 1974. – између митова и прошлости, Београд: Институт за политичке студије, 2025.
19. Салма, Марија М., Суђење у разумном року – Правна средства којима се штити право на суђење у разумном року“, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, год. XLIX, бр. 3, 2015.
20. Singer, Michael, “The Constitutional Court of the German Federal Republic: Jurisdiction over Individual Complaints”, International and Comparative Law Quarterly, Vol. 31, бр. 2, 1982.
21. Симовић, Дарко, „Уставна жалба – теоријскоправни оквир“, Анали Правног факултета у Београду, вол. 60, бр. 1, 2012.
22. Симовић, Дарко, „Да ли је уставна жалба делотворно правно средство? – Осврт на десет година примене Устава Србије од 2006. године“, у: Симеуновић-Патић, Биљана (ур.), Полиција и правосудни органи као гаранти слободе и безбедности у правној држави, Београд, 2017, том I.
23. Славнић, Љиљана, „Неки аспекти уставне жалбе и улога Уставног суда“, Правни живот, бр. 14/2009.
24. Станић, Милош, „Уставна жалба у Немачкој као узор уставне жалбе у Србији – извор проблема, али и решења“, СЈР – Фондација Центар за јавно право, 2019.
25. Станковић, Марко, „Уставни суд Србије – првих пет деценија“, НБП – Журнал за криминалистику и право, бр. 3/2013, Београд.
26. Dzehtsiarou, Kanstantsin, “Is the European Convention Going to Be ‘Supreme’? A Comparative-Constitutional Overview of ECHR and EU Law before National Courts”, European Journal of International Law, vol. 23, бр. 2, 2012.
27. Стојановић, Драган, „Уставно судство и заштита права и слобода човека и грађанина“, Правни живот, бр. 12/1995.
28. Ћирић, Јован, „Уставне жалбе у Србији – проблем великог броја“, Билтен Уставног суда за 2018. годину, Београд, 2019.

III Правни прописи

1. Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021).

2. Закон о Уставном суду („Службени гласник РС“, бр. 109/2007, 99/2011, 18/2013 – одлука УС, 40/2015 – др. закон, 103/2015, 10/2023, 92/2023, 47/2026 и 63/2026).
3. Пословник о раду Уставног суда („Службени гласник РС“, бр. 103/2013).
4. Протокол бр. 1 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, Париз, 20. 3. 1952.
5. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода (Рим, 4. новембар 1950), „Службени лист СЦГ – Међународни уговори“, бр. 9/2003.
6. Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018, 18/2020, 10/2023 – др. закон и 92/2023).
7. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (GG).
8. Gesetz über das Bundesverfassungsgericht (Bundesverfassungsgerichtsgesetz – BVerfGG).
9. Constitución Española (1978).
10. Ley Orgánica 2/1979, de 3 de octubre, del Tribunal Constitucional.
11. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine“, бр. 99/1999, 29/2002, 49/2002 – пречишћени текст, 150/2011, 76/2013).
12. Bundes-Verfassungsgesetz (B-VG), Република Аустрија.
13. Устав Републике Словеније, „Uradni list RS“, бр. 33/91-I и др.
14. Zakon o Ustavnom sodišču, „Uradni list RS“, бр. 15/94 и др.
15. Устав Савезне Републике Југославије, „Службени лист СРЈ“, бр. 1/1992.
16. Уставна повелја Државне заједнице Србија и Црна Гора, „Службени лист СЦГ“, бр. 1/2003.
17. Устав Социјалистичке Републике Србије, „Службени гласник СР Србије“, бр. 14/1963.
18. Устав Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, „Службени лист СФРЈ“, бр. 9/1974.
19. Устав Републике Србије, „Службени гласник РС“, бр. 1/1990.

IV Судска пракса

1. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-3044/2024 од 11. децембра 2025. године.
2. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-21857/2023 од 27. новембра 2025. године.

3. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-4499/2025 од 23. октобра 2025. године.
4. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-2838/2022 од 24. септембра 2025. године.
5. Уставни суд Републике Србије, Решење Уж-6729/2019 од 15. октобра 2025. године.
6. Уставни суд Републике Србије, Решење Уж-36/2008 од 3. јуна 2010. године.
7. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-1918/2009 од 22. децембра 2011. године.
8. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-4100/2011 од 10. јула 2013. године.
9. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-5238/2011 од 13. новембра 2014. године.
10. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-3201/2015 од 4. априла 2019. године.
11. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-10205/2018 од 17. јуна 2021. године.
12. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-316/2019 од 22. децембра 2022. године.
13. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-640/2017 од 18. јуна 2026. године.
14. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-1035/2019 од 18. јуна 2026. године.
15. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-4616/2020 од 14. маја 2026. године.
16. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-5924/2020 од 28. маја 2026. године.
17. Уставни суд Републике Србије, Одлука Уж-9306/2018 од 28. априла 2026. године.
18. Европски суд за људска права, *Kudła v. Poland* [GC], представка бр. 30210/96, пресуда од 26. октобра 2000. године.
19. Европски суд за људска права, *Ruiz Torija* против Шпаније, представка бр. 18390/91, пресуда од 9. децембра 1994. године.
20. Европски суд за људска права, *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, представке бр. 7151/75 и 7152/75, пресуда од 23. септембра 1982. године.
21. Европски суд за људска права, *Vinčić and Others v. Serbia*, представке бр. 44698/06 и др., пресуда од 1. децембра 2009. године.
22. Европски суд за људска права, *V.A.M. v. Serbia*, представка бр. 39177/05, пресуда од 13. марта 2007. године.

23. Европски суд за људска права, *Најнал v. Serbia*, представка бр. 36937/06, пресуда од 19. јуна 2012. године.
24. Европски суд за људска права, *Marinković v. Serbia*, представка бр. 5353/11, одлука од 29. јануара 2013. године.
25. Европски суд за људска права, *Milunović and Čekrić v. Serbia*, представке бр. 3716/09 и 30851/09, одлука од 17. маја 2011. године.
26. Европски суд за људска права, *Ridić and Others v. Serbia*, представке бр. 53736/08, 53737/08, 14271/11, 17124/11, 24452/11 и 36515/11, пресуда од 1. јула 2014. године.
27. Европски суд за људска права, *Vučković and Others v. Serbia [GC]*, представке бр. 17153/11 и др., одлука од 25. марта 2014. године.
28. Европски суд за људска права, *Beyeler v. Italy [GC]*, представка бр. 33202/96, пресуда од 5. јануара 2000. године.

V Остали извори

1. European Court of Human Rights, Guide on Article 6 of the Convention – Right to a fair trial (civil limb), updated on 31 August 2025.
2. European Court of Human Rights, The European Court of Human Rights: Questions & Answers for Lawyers, 5th ed., 2023.
3. European Court of Human Rights, „Dialogue with national courts“, доступно на: <https://www.echr.coe.int/dialogue-with-national-courts>.
4. Уставни суд Републике Србије, „Поступак по уставној жалби“, одељак „Право на изјављивање уставне жалбе“, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/o-sudu/pojedini-postupci-pred-sudom/postupak-po-ustavnoj-zalbi>.
5. Уставни суд Републике Србије, „Ставови Уставног суда у поступку испитивања и одлучивања по уставној жалби“ (интегрални текст), усвојени на редовним седницама 30. октобра 2008. и 2. априла 2009. године, Су број I–8/11/09, доступно на: <https://www.ustavni.sud.rs/page/view/163-100890/stavovi-suda>.
6. Врховни касациони суд, „Суђење у разумном р Врховни касациони суд, „Суђење у разумном року као правни стандард“, Рж г 141/2014, 2014, доступно на: <https://www.vrh.sud.rs/sr-lat/r/%C5%Ž-g-1412014-razumni-rok-kao-pravni-standard>.

САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Предмет овог мастер рада јесте уставна жалба у Републици Србији, посматрана кроз уставноправни оквир и однос према европским стандардима заштите људских права. У раду је анализиран појам, историјски развој и правна природа уставне жалбе, њен нормативни основ и услови за изјављивање, као и функција и значај овог института у систему заштите људских права. Посебна пажња посвећена је улози Уставног суда Републике Србије – његовом уставноправном статусу, надлежности, поступку одлучивања, врстама одлука и правном дејству донетих одлука. Рад даље анализира однос праксе Уставног суда Републике Србије према стандардима Европског суда за људска права, укључујући питање делотворности уставне жалбе у смислу члана 13. Европске конвенције о људским правима. Теоријска разматрања допуњена су анализом пет одабраних одлука Уставног суда донетих по уставним жалбама, чиме је омогућен увид у практичну примену анализираних стандарда. Завршни део рада садржи упоредноправну анализу модела уставне жалбе у Савезној Републици Немачкој и Краљевини Шпанији, као и осврт на остале европске системе, са циљем сагледавања могућности за унапређење домаћег модела. Резултати спроведене анализе показују да уставна жалба у Републици Србији представља делотворан, али и даље усавршив механизам заштите људских права, чији даљи развој треба да буде вођен искуствима упоредног права уз уважавање специфичности домаћег правног система.

Кључне речи: уставна жалба, Уставни суд Републике Србије, људска права, Европски суд за људска права, делотворно правно средство, упоредно уставно право.

SUMMARY AND KEY WORDS

The subject of this master's thesis is the constitutional appeal in the Republic of Serbia, examined through its constitutional and legal framework and its relationship to European standards of human rights protection. The thesis analyzes the concept, historical development, and legal nature of the constitutional appeal, its normative basis and conditions for filing, as well as its function and significance within the system of human rights protection. Particular attention is devoted to the role of the Constitutional Court of the Republic of Serbia – its constitutional status, jurisdiction, decision-making procedure, types of decisions, and the legal effect of decisions rendered. The thesis further examines the relationship between the case law of the Constitutional Court of Serbia and the standards developed by the European Court of Human Rights, including the question of the effectiveness of the constitutional appeal within the meaning of Article 13 of the European Convention on Human Rights. The theoretical analysis is supplemented by an examination of five selected decisions of the Constitutional Court rendered upon constitutional appeals, offering insight into the practical application of the standards discussed. The final part of the thesis provides a comparative legal analysis of the constitutional appeal models in the Federal Republic of Germany and the Kingdom of Spain, together with an overview of other European systems, with the aim of identifying possibilities for improving the domestic model. The results of the conducted analysis show that the constitutional appeal in the Republic of Serbia represents an effective, yet still improvable, mechanism for the protection of human rights, whose further development should be guided by comparative legal experience while respecting the specific features of the domestic legal system.

Key words: constitutional appeal, Constitutional Court of the Republic of Serbia, human rights, European Court of Human Rights, effective legal remedy, comparative constitutional law.

БИОГРАФИЈА АУТОРА

Емилија Стојановић, рођена је 28.октобра 2001. године у Лесковцу. Основно образовање завршила је као носилац Вукове дипломе, након чега је завршила Медицинску школу у Лесковцу као одличан ученик. Основне академске студије уписала је 2020. године на Правном факултету Универзитета у Нишу, где је дипломирала 2024. године и стекла академски назив дипломирани правник. По завршетку основних академских студија уписана је у Именик адвокатских приправника и обавља приправнички стаж у адвокатури.

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА

Име и презиме аутора мастер рада: Емилија Стојановић

Наслов мастер рада: Уставна жалба у Републици Србији – Уставноправни оквир и европски стандарди.

Ментор: проф.др. Маја Настић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Уставна жалба у Републици Србији – Уставноправни оквир и европски стандарди пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Емилија Стојановић

У Нишу, _____

Потпис аутора
